<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER</u>: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

===

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮
વિથ
આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટેઃ

માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી સંગીતા કે. વિશેન સહી/-

==

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	**હા**
૨	રિપોર્ટરને સોંપી શકાય કે નહીં?	**હા**
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	**ના**
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર સવાલનો સમાવેશ થાય છે?	**ના**

==

કિશોરભાઈ બાબુદાસ પુરનવેરારી

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨ અન્ય(યો)

===

<u>સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮ માં ઉપસ્થિતિ</u>

અરજદાર(રો) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી સમીર અફઝલ ખાન (૩૭૩૩)

સામાવાળા(ઓ) નં.૨,૩ તરફે વકીલ શ્રી ચિન્મય એમ. ગાંધી

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે નોટિસની ડાયરેક્ટ સર્વિસ (૫) દ્વારા બજવણી કરવામાં આવી

<u>સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ માં ઉપસ્થિતિ</u>

અરજદાર(રો) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી સમીર અફઝલ ખાન (૩૭૩૩)

સામાવાળા(ઓ) નં.૨ તરફે ગુપ્તા લૉ અસોસિએટ્સ (૯૮૧૮) માટે વકીલ સુશ્રી પ્રભા પ્રસાદ

સામાવાળા(ઓ) નં.૧,૩ તરફે નોટિસની ડાયરેક્ટ સર્વિસ (૫) દ્વારા બજવણી કરવામાં આવી

===

કોરમઃ **માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી સંગીતા કે. વિશેન**

તારીખઃ ૨૧/૦૯/૨૦૨૦

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

૧. બંને અરજીઓમાં સમાવિષ્ટ મુદ્દાઓ સમાન છે. તેઓને એકસાથે સાંભળવામાં આવે છે અને આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તેમનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. બંને રિટ અરજીઓના રેકોર્ડ પરથી જણાઈ આવે છે તે મુજબ, તથ્યો નીચે મુજબ છે.

૨. શિર્ષકવાળી અરજીઓમાં ઉપસ્થિત થયેલ વિવાદ અરજદારોની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો એટલે કે કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રુપ સેવિંગ્સ લિંક ઇન્સ્યુરન્સ, ગ્રેચ્યુઇટી, વગેરે (જે હવે પછી એકત્રિત રીતે 'નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ને તે કારણોસર રોકી રાખવા બાબતનો છે કે નિવૃત્તિ પછી અરજદારો તેમની સેવા સમયગાળા દરમિયાન તેમને ફાળવવામાં આવેલ રહેણાંકના ક્વાર્ટરના ગેરકાયદેસર કબ્જામાં છે. બંને અરજીઓમાંના અરજદારોએ અનુક્રમે તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના વાદગ્રસ્ત હુકમો, કે જે સામાવાળા સત્તામંડળો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ છે અને જેના દ્વારા, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો રોકી રાખવામાં આવી છે, તેને રદ કરવા અને સેટ એસાઇડ કરવાની દિશા માટે અરજ કરેલ છે.

૨.૧ અરજદારોની વર્ષ ૧૯૮૩ માં આજી ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એરિયા, જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ ખાતે પંપ ઓપરેટ કરવા માટે પંપમેન તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને ત્યારથી તેઓ પંપમેન તરીકે કામ કરતા હતા. અરજદારોને વર્ષ ૧૯૮૭ માં ક્વાર્ટર ફાળવવામાં આવ્યા હતા અને સદર ક્વાર્ટરનું ભાડું અરજદારોના પગારમાંથી કાપવામાં આવતું હતું. અરજદારો સદર ક્વાર્ટરમાં રહે છે અને તેમણે તેમના જીવનનો નોંધપાત્ર ભાગ સદર ક્વાર્ટરમાં રહીને વિતાવ્યો છે.

૨.૨ અરજદારોનો એવો કેસ છે કે ગુજરાત ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (જે હવે પછી 'જી.આઇ.ડી.સી.' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) એ રહેણાંકના ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે તારીખ ૨૭.૪.૧૯૯૮ નું નોટિફિકેશન જારી કર્યું હતું, જેના સંદર્ભમાં અરજદારોએ ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ પર ફાળવણી માટે અરજી કરી હતી. ત્યારબાદ, જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૧૮.૧૦.૨૦૦૨ ના રોજ અન્ય એક નોટિફિકેશન જારી કર્યું, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે ક્વાર્ટરમાં રહેતા તમામ વર્ગ-૪ ના કર્મચારીઓને તારીખ ૨૭.૪.૧૯૯૮ ના નોટિફિકેશનના આધારે ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ મુજબ આવા ક્વાર્ટર ફાળવવામાં આવશે.

૨.૩ જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ નોટિફિકેશનના સંદર્ભમાં, અરજદારોએ ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ પર ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે નવી અરજીઓ રજૂ કરી હતી. સદર અરજીઓ અરજદારો જ્યાં રહેતા હતા તે ક્વાર્ટર ફાળવવા માટેની હતી. અરજદારોનો એવો પણ કેસ છે કે અરજદારોએ તારીખ ૧૮.૧૦.૨૦૦૨ ના નવા નોટિફિકેશન હેઠળ નિર્ધારિત તમામ શરતો અને નિયમો પૂરા કર્યા હતા. અરજદારોએ જરૂરિયાત મુજબ, ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ દ્વારા રૂ. ૨,૦૦૦/- ની રકમ પણ ચૂકવી હતી. ૪ વર્ષ સુધી કંઈ સંભળાયું ન હોવાથી, અરજદારોએ સંબંધિત સામાવાળાઓને ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી રજૂઆતો કરી હતી; જેના સંદર્ભમાં ઉદ્યોગ

અને ખાણ વિભાગના સેક્શન ઓફિસરે અરજદારોની ક્વાર્ટર ફાળવણી માટેની વિનંતી પર વિચાર કરવા માટે સચિવ, જી.આઇ.ડી.સી. ને એક પત્ર લખ્યો હતો.

૨.૪ ત્યારબાદ, તારીખ ૩.૮.૨૦૦૮ ના રોજ, અરજદારોની અરજીઓ ઓફિસ ફાઈલ પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવી હતી. નાયબ કાર્યપાલક ઈજનેર, જી.આઇ.ડી.સી. એ અરજદારોની વિનંતી પર વિચાર કર્યો અને તેમની અરજીઓ મંજૂર કરી. તેવી જ રીતે, સામાવાળા નં. ૩ એ પણ ક્વાર્ટરના તૈયાર કરાયેલા સ્કેચ સાથે અરજીઓ મંજૂર કરી હતી. ક્વાર્ટરની આવી ફાળવણી જી.આઇ.ડી.સી. ના વિવિધ સત્તામંડળો દ્વારા નોંધ નં. ૩૪, ૩૫ અને ૩૬ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી. જિલ્લા કક્ષાએ તમામ વિધિઓ પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી અને જી.આઇ.ડી.સી. ના જનરલ મેનેજરે સામાવાળા નં. ૨ મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને પત્ર લખીને, અન્ય બાબતો સાથે, ક્વાર્ટર ફાળવણી માટે જરૂરી મંજૂરી આપવા માટે વિનંતી કરી હતી. વચગાળાના સમયગાળામાં, અરજદારોની રાજકોટથી સનંદ બદલી કરવામાં આવી હતી જેને કારણે આ માનનીય અદાલત સમક્ષ રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૨.૫ વધુમાં જણાવાયું છે કે અરજદારોએ ખાલી કરાવવાની આશંકા રાખીને સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી અને આ માનનીય અદાલતે, તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા રિટ અરજીને

ભાગશઃ મંજૂર કરી હતી અને સામાવાળા નં. ૨ ને નિર્દેશ આપ્યો હતો કે અરજદારોને તે ક્વાર્ટરનો કબ્જો રાખવા દેવામાં આવે જે અરજદારો જી.આઇ.ડી.સી. માં તેમની સેવાના આધારે ભોગવતા હતા અને તે પણ ફાળવણીના નિયમો અને શરતો અનુસાર જ કડક રીતે. સદર હુકમ દ્વારા, અરજદારોને જી.આઇ.ડી.સી. ને અલગ–અલગ બાંહેધરી આપવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે જણાવાયું હતું કે અરજદારો કોઈપણ રીતે, કોઈપણ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચલાવવા માટે ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ કરશે નહીં. એવો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે સદર બાંહેધરી સોગંદનામા પર આપવામાં આવશે જે હુકમની તારીખથી એક સપ્તાહની અંદર જી.આઇ.ડી.સી. ના સક્ષમ સત્તામંડળને રજૂ કરવાની રહેશે. આવી બાંહેધરી રજૂ કરવા પર જ, જી.આઇ.ડી.સી. ને નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે તે અરજદારોને ફાળવણીના નિયમો અને શરતો પર ક્વાર્ટરનો કબ્જો રાખવા દે. આ માનનીય અદાલતે જી.આઇ.ડી.સી. ના સક્ષમ સત્તામંડળને રાજકોટ ખાતે અરજદારોને ક્વાર્ટરની ફાળવણી મંજૂર કરતા જરૂરી હુકમો પસાર કરવાનો યોગ્ય ઔપચારિક નિર્ણય લેવા માટે પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૨.૬ જ્યાં સુધી સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮ ના અરજદારનો સંબંધ છે, જનરલ મેનેજર (ઇ એન્ડ એ), જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ નો હુકમ પસાર કર્યો હતો, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે

જણાવાયું હતું કે અરજદારની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમોની ચૂકવણીનો હુકમ ક્વાર્ટર ખાલી કર્યા પછી પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે. તેવી જ રીતે, સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ ના અરજદારના કેસમાં તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ નો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. તેનાથી નારાજ થઈને, અરજદારોએ હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે.

૩. સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮ માં જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ જવાબ જણાવે છે કે જી.આઇ.ડી.સી. એક વૈધાનિક સંસ્થા છે અને ક્વાર્ટર પણ સ્ટાફ તેમજ ઔધોગિક વસાહતના કામદારો માટે બનાવવામાં આવ્યા છે. જી.આઇ.ડી.સી. ની પ્રાદેશિક કચેરીમાં કામ કરતા કર્મચારીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, ક્વાર્ટર ઉપલબ્ધતા અને સંબંધિત વસાહતમાં અન્ય નિયમો અને શરતોને આધીન ફાળવવામાં આવે છે. કર્મચારી ક્વાર્ટરમાં રહે ત્યાં સુધી માસિક ભાડું પગારમાંથી કાપવામાં આવે છે અને જો કર્મચારીની અન્ય કોઈ પ્રદેશમાં બદલી થાય અથવા સેવા દરમિયાન નિવૃત્ત થાય, તો ક્વાર્ટર ખાલી કરવું જરૂરી છે. પ્રાદેશિક મેનેજર સક્ષમ સત્તામંડળ હોવાથી તેમણે પ્રમાણપત્ર આપવું પડે છે કે ક્વાર્ટર ખાલી કરવામાં આવ્યું છે. ત્યારબાદ જ નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમોની ચૂકવણી કરવામાં આવે છે.

૩.૧ ક્વાર્ટરની ફાળવણીના પાસા તરફ ધ્યાન દોરતા, એવું જણાવાયું છે કે જી.આઇ.ડી.સી. પાસે સંબંધિત પરિપત્રોમાં દર્શાવેલ શરતો મુજબ ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ પર કર્મચારીઓને ક્વાર્ટર ફાળવવાની નીતિ હતી; જોકે, ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ દ્વારા કર્મચારીને ક્વાર્ટર કાયમી ધોરણે ફાળવવાની આવી નીતિ બંધ કરવામાં આવી છે. જવાબમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે જી.આઇ.ડી.સી. ની આજી વસાહત ખાતે ફાળવવામાં આવેલા પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર નિયમિત સ્ટાફ ક્વાર્ટર નથી, પરંતુ તે વસાહતના જાહેર હેતુના વિસ્તારમાં બનાવવામાં આવ્યા છે અને તે સદર વસાહતમાં તૈનાત કર્મચારીઓ દ્વારા જ ભોગવવામાં આવવાના છે. સદર વસાહતમાં વોટર સપ્લાય સિસ્ટમ સ્થાપિત કરવામાં આવી છે જેને આવા હેતુ માટે તૈનાત સંબંધિત કર્મચારી દ્વારા સુચારુ રીતે ઓપરેટ કરવાની જરૂર છે. આ ક્વાર્ટર વસાહતના રહેણાંક વિસ્તારમાં નથી અને એકવાર કર્મચારી તે હોદ્દા પર કામ કરતો ન હોય, તો ક્વાર્ટર ફરજિયાતપણે ખાલી કરવું જરૂરી છે.

૩.૨ વધુમાં, એવું જણાવાયું છે કે અરજી એ કારણોસર ટકવાપાત્ર નથી કે જોકે અરજદાર ક્વાર્ટર ખાલી કરવા માટે બંધાયેલા હતા, તેમણે તેમ કર્યું ન હતું અને ક્વાર્ટરમાં વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ કરીને જી.આઇ.ડી.સી. ની નીતિનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું. જોકે અરજદારને વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ બંધ કરવા માટે વિનંતી કરતી ઘણી નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી, નોટિસો તેમજ યાદીઓને અરજદાર દ્વારા ગંભીરતાથી

લેવામાં આવી નથી અને અરજદારે સદર રહેણાંકના ક્વાર્ટરમાં વ્યાપારી પ્રવૃત્તિનો ઉપયોગ ચાલુ રાખ્યો છે.

૩.૩ આ માનનીય અદાલતે, સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા, અરજદારને ૧ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટને બાંહેધરી રજૂ કરવા માટે સ્પષ્ટપણે નિર્દેશ આપ્યો હતો, પરંતુ અરજદાર તેમ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા અને તારીખ ૧૧.૮.૨૦૧૮ ની બાંહેધરી માત્ર ૬.૯.૨૦૧૮ ના રોજ રજૂ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર ખાલી કરી રહ્યા નથી અને ગેરકાયદેસર રીતે રહી રહ્યા છે અને હજુ પણ ક્વાર્ટરનો કબ્જો ધરાવે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, જવાબ આપનાર સામાવાળા પાસે તેમની નિવૃત્તિ સમયે અરજદારની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો રોકી રાખવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નહતો. એવું પણ જણાવાયું છે કે નિવૃત્તિ પછી પણ, અરજદાર ક્વાર્ટરનો કબ્જો ધરાવે છે. અરજદારે જી.આઇ.ડી.સી. ને વળતર આપવું જરૂરી છે, જેના માટે આગળની કાર્યવાહી વિચારણા હેઠળ છે.

૩.૪ વધુમાં જણાવાયું છે કે અરજદારનું વલણ જી.આઈ.ડી.સી. ના હિતની તદ્દન વિરુદ્ધ છે. અરજદાર જે દાવો કરે છે કે તેઓ ક્વાર્ટર ખરીદવા માટે હકદાર છે, પરંતુ ક્વાર્ટર એ સર્વિસ ક્વાર્ટર છે, એટલે કે સમગ્ર વસાહતને સેવા આપવાના

હેતુ માટે છે. અરજદાર જે પંપમેન તરીકે કામ કરતા હતા, તેમણે આખી વસાહતમાં પાણી પુરવઠા માટે પંપ ઓપરેટ કરવાનો હતો. આ ક્વાર્ટર ક્યારેય વેચવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી અરજદારને વેચી શકાય નહીં અને તેથી, અરજદારનો દાવો તદ્દન ગેરકાયદેસર છે. અરજદારની નિવૃત્તિ સમયે, અહેવાલ મગાવવામાં આવ્યો હતો અને આવા અહેવાલના આધારે જ, તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ નો હુકમ એ શરત સાથે પસાર કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો એટલે કે કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રુપ સેવિંગ્સ લિંક ઇન્સ્યુરન્સ, કોર્પોરેશનનું યોગદાન, ગ્રેચ્યુઇટી, વગેરેની ચૂકવણીનો હુકમ ક્વાર્ટર ખાલી કર્યા પછી જ પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે.

૩.૫ અરજદારને અગાઉથી જ, એટલે કે વર્ષ ૨૦૦૭ માં તારીખ ૨૨.૧૦.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા એ બાબતની જાણ કરવામાં આવી હતી કે અરજદાર દ્વારા માંગવામાં આવેલ ક્વાર્ટર વસાહતમાં પાણી પુરવઠા સેવાઓ માટે બનાવવામાં આવ્યું છે અને તેથી તેને ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ પર અરજદાર અને અન્ય એકને ફાળવી શકાય નહીં. અરજદારને એવો વિકલ્પ પણ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો અરજદાર રહેણાંકનું ક્વાર્ટર ઈચ્છતા હોય, તો તેમના માટે જામનગર, જૂનાગઢ અથવા ચિત્રા ખાતેની વસાહત માટે અરજી કરવાનું ખુલ્લું રહેશે. અરજદાર દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ પરિપત્ર લાગુ કરી શકાય નહીં, કારણ કે પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર જાહેર સેવા માટે છે.

૪. સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ માં એક સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં જી.આઇ.ડી.સી. નું વલણ એ અસરનું છે કે જી.આઈ.ડી.સી. ના તારીખ ૭.૭.૨૦૧૫ ના પરિપત્રની શરતોને ધ્યાનમાં રાખીને, કર્મચારીએ તેની નિવૃત્તિ પછી, નિવૃત્તિની તારીખથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર ક્વાર્ટરનો કબ્જો સોંપવાનો રહે છે. સદર પરિપત્ર વધુમાં પૂરી પાડે છે કે જો કોઈ કર્મચારી નિર્ધારિત સમયગાળા પછી પણ ક્વાર્ટરનો કબ્જો ચાલુ રાખે છે, તો કબ્જાને ગેરકાયદેસર ગણવામાં આવશે. અરજદાર, વયનિવૃત્તિની ઉંમર વટાવીને, ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થયા હતા.

૪.૧ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ ની કાર્યવાહી તરફ ધ્યાન દોરતા, એવું જણાવાયું છે કે સદર રિટ અરજીમાં અરજદારે તેમને ફાળવવામાં આવેલા ક્વાર્ટરમાંથી તેમને ખાલી કરાવવાની વિચારણા કરતા તારીખ ૨૯.૧.૨૦૧૬ ના પત્રવ્યવહારને પડકાર્યો હતો. સદર અરજીનો આ માનનીય અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમથી આખરી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા અને તે સ્પષ્ટ છે; જે ચોક્કસપણે જણાવે છે કે ક્વાર્ટરનો કબ્જો ફાળવણીના નિયમો અને શરતો અનુસાર જ કડક રીતે રહેશે. કોર્પોરેશનને એક બાંહેધરી રજૂ કરવાની હતી જેમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હોય કે ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચલાવવા માટે

કરવામાં આવશે નહીં; આવી બાંહેધરી સોગંદનામા પર હુકમની તારીખથી એક સપ્તાહના સમયગાળાની અંદર આપવાની હતી અને ત્યારબાદ જ જી.આઇ.ડી.સી. ને ફાળવણી માટે કેટલીક શરતો લાદીને અરજદારને ક્વાર્ટરના કબ્જા માટે પરવાનગી આપવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો મુજબ, અરજદારને ક્વાર્ટરની ફાળવણી મંજૂર કરવાનો જરૂરી હુકમ પસાર કરવાનો યોગ્ય ઔપચારિક નિર્ણય અરજદારને જારી કરાયેલા અન્ય નિર્દેશોનું પાલન કરવા પર જ લેવાનો હતો. જી.આઇ.ડી.સી. ની કચેરીને માત્ર ૧૪.૮.૨૦૧૮ ના રોજ બાંહેધરી મળી હતી, જે પણ આ માનનીય અદાલતના નિર્દેશો અનુસાર ન હતી. આ મુદ્દાની વધુ તપાસ પર, જી.આઇ.ડી.સી. નો એવો અભિપ્રાય છે કે સદર ક્વાર્ટર અરજદારને ફાળવી શકાય નહીં કારણ કે તે જાહેર હેતુના વિસ્તારની શ્રેણીમાં આવે છે.

૪.૨ આ ઉપરાંત, ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ કડક રીતે રહેણાંકના હેતુ માટે કરવાનો હતો તેમ છતાં, તેનો ઉપયોગ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ માટે કરવામાં આવ્યો છે; જે નાયબ કાર્યપાલક ઇજનેર, રાજકોટ પાસેથી મળેલા તારીખ ૧૮.૯.૨૦૧૮ ના અહેવાલ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. તેથી, પ્રાદેશિક મેનેજર, જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ દ્વારા અરજદારને તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ નો પત્રવ્યવહાર જારી કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે, પ્રથમ તો, જોકે અરજદાર અને અન્ય એક વ્યક્તિએ અલગ–અલગ બાંહેધરી દાખલ કરવાની જરૂર હતી,

અરજદાર તેમ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા; બીજું, સોગંદનામા પરની બાંહેધરી તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમથી એક સપ્તાહના સમયગાળાની અંદર દાખલ કરવાની હતી; જોકે, બાંહેધરી લગભગ એક મહિના પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી; ત્રીજું, તારીખ ૧૮.૯.૨૦૧૮ ના અહેવાલ મુજબ, એવું જણાય છે કે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ હજુ પણ ચાલી રહી છે અને છેલ્લે, ક્વાર્ટર પંપમેનના હોદ્દા માટે તેની સેવાના સમયગાળા સુધી અનામત છે અને ફાળવણી માટે ઉપલબ્ધ નથી. અરજદાર તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ થી જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હોવાથી, અરજદારે તેને ખાલી કરવું જરૂરી છે.

૫. અરજદારોએ બંને જવાબોના વિષયવસ્તુનો ઇનકાર કરતા અનુક્રમે પોતાના પ્રત્યુત્તરો દાખલ કર્યા છે. તેમાં જણાવાયું છે કે સામાવાળા સત્તામંડળોએ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમનો વિષયવસ્તુ યોગ્ય રીતે સમજ્યો નથી, કારણ કે આ માનનીય અદાલતે સામાવાળા નં. ૨ ને અરજદારોને ક્વાર્ટરની ફાળવણી મંજૂર કરવાનો જરૂરી હુકમ પસાર કરવાનો યોગ્ય ઔપચારિક નિર્ણય લેવા માટે નિર્દેશ આપ્યો છે. જોકે, રાજકોટ સત્તામંડળ, જી.આઇ.ડી.સી. એ ઉતાવળે નિર્ણય લીધો છે. આજ દિન સુધી, સામાવાળા નં. ૨, એટલે કે સચિવ, જી.આઇ.ડી.સી., ગાંધીનગરે ન તો કોઈ નિર્ણય લીધો છે, કે ન તો કોઈપણ સત્તામંડળને, અરજદારોને તો બિલકુલ નહીં, જાણ કરી છે.

પ.૧ ક્વાર્ટરની ફાળવણીના પાસા તરફ ધ્યાન દોરતા, એવું જણાવાયું છે કે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા લેવામાં આવેલું વલણ તદ્દન ગેરસમજભર્યું છે, કારણ કે પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૮ માં અગાઉથી જ ફાળવવામાં આવ્યા છે જે ફાઈલ નોંધો એટલે કે નોંધ નં. ૩૪, ૩૫, ૩૬ અને ૩૭ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર જાહેર હેતુના વિસ્તારમાં છે તે બાબતનો ઈનકાર કરવામાં આવે છે. વાસ્તવમાં, જી.આઇ.ડી.સી. એ વિવિધ વ્યક્તિગત કર્મચારીઓની તરફેણમાં અસંખ્ય વેચાણ દસ્તાવેજો નિષ્પાદિત કર્યા હતા. એ પણ નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે કે વર્ષ ૨૦૦૮ માં જ, જી.આઇ.ડી.સી. ના અધિકારીએ ક્વાર્ટરની ફાળવણી મંજૂર કરી હતી અને તેના આધારે, આ માનનીય અદાલતે તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ નો હુકમ પસાર કર્યો છે; જે આખરી બની ગયો છે કારણ કે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી નથી. જણાવાયું છે કે નિર્ણય અગાઉથી જ સામાવાળા જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૮ માં લેવામાં આવ્યો હતો, જે નોંધ નં. ૩૪, ૩૫ અને ૩૬ મુજબ ફાઈલ પરની નોંધો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે અને રાજકોટ કચેરી ખાતે નિર્ણય લેવા માટે કંઈ પણ પેન્ડિંગ રાખવામાં આવ્યું ન હતું.

પ.૨ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો મુજબ, સામાવાળા નં. ૨ કાર્યપાલક નિયામક, જી.આઇ.ડી.સી. એ ઔપચારિક નિર્ણય લેવાનો હતો. કાર્યપાલક નિયામક, ગાંધીનગરે જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટને બાબતનો

નિર્ણય લેવા માટે નિર્દેશ આપ્યો ન હોવા છતાં, જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ દ્વારા, ખરાબ ઈરાદાથી અયોગ્ય ઉતાવળ બતાવીને અને કાયદાના કોઈપણ સત્તામંડળ વિના, નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે. અરજદારોએ તે કારણ પણ જાહેર કર્યું છે કે શા માટે અને કયા સંજોગોમાં, અરજદારો નિર્ધારિત સમયમાં સાચી બાંહેધરી દાખલ કરી શક્યા ન હતા. વધુમાં, એવું જણાવાયું છે કે અરજદારોએ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ બંધ કરી દીધી છે જે અરજદારો દ્વારા ૨૦૧૫–૧૬ પહેલા હાથ ધરવામાં આવતી હતી. છેલ્લે, એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારો પાસે આવકનો કોઈ સ્ત્રોત નથી અને જી.આઇ.ડી.સી. માં આપવામાં આવેલી સેવાઓ પેન્શનપાત્ર નથી અને તમામ બચત અને નિવૃત્તિની બાકી લેણી નીકળતી રકમો સામાવાળા નં. ૩ જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ દ્વારા વિના કારણે રોકી રાખવામાં આવી છે તે ધ્યાનમાં લેતા તેઓ માંડ માંડ ગુજરાન ચલાવે છે. સંજોગો અનુસાર, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે હાલની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે અને જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબો ધ્યાનમાં લેવામાં ન આવે.

૬. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સમીર અફઝલ ખાને રજૂઆત કરી છે કે અરજદારો પંપમેન તરીકે નિમણૂક પામ્યા હતા અને આજી, ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એરિયા, રાજકોટ ખાતે કામ કરતા હતા. અરજદારોને ત્યારબાદ વર્ષ ૧૯૮૭ માં ભાડાના ક્વાર્ટર તરીકે ક્વાર્ટર ફાળવવામાં આવ્યા હતા અને તેમના પગારમાંથી ભાડું

કાપવામાં આવતું હતું. ત્યારથી, અરજદારો ફાળવેલ ક્વાર્ટરમાં રહે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલી નીતિના સંદર્ભમાં, અરજદારોએ અરજી કરી હતી અને તદનુસાર, રાજકોટ ખાતેના અધિકારીઓએ અમુક શરતો અને નિયમો પર અરજદારોને ક્વાર્ટર ફાળવતા વર્ષ ૨૦૦૮ માં નિર્ણય લીધો હતો.

૬.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તારીખ ૩.૭.૨૦૦૮ અને ૪.૭.૨૦૦૮ ની ફાઇલ નોંધો એટલે કે નોંધ નં. ૩૪, ૩૫, ૩૬ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે અરજદારોને ક્વાર્ટર ફાળવવા માટે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા એક વિચારપૂર્વકનો નિર્ણય લેવાયો હતો અને તેથી, સદર નિર્ણયમાંથી પીછેહઠ કરવાનું કોઈ કારણ ન હતું. કંઈ સંભળાયું ન હોવાથી, અરજદારોએ વિવિધ રજૂઆતો કરી હતી, જોકે, તેનો કોઈ ફાયદો થયો ન હતો. અરજદારોએ ખાલી કરાવવાની આશંકા રાખીને, આ માનનીય અદાલત સમક્ષ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ રિટ અરજી પસંદ કરી હતી, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે તારીખ ૨૯.૧.૨૦૧૬ ના પત્રવ્યવહારને રદ કરવા માટે અરજ કરવામાં આવી હતી. આ માનનીય અદાલતે, ફાઇલ નોંધોની નોંધ લેતી વખતે, અવલોકન કર્યું છે કે (૧) હવે ક્વાર્ટર અગાઉથી જ અરજદારોને ફાળવી દેવામાં આવ્યા છે; (૨) અરજદારોએ રાજકોટ ખાતે તેનો કબ્જો મેળવી લીધો છે અને તેઓ રાજકોટ ખાતે જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાં છે; (૩) અરજદારોએ સોગંદનામા પર જણાવ્યું છે

કે તેઓ ક્વાર્ટરના પોતાના કબ્જાનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરશે નહીં; અને (૪) અરજદારોએ તમામ શરતો અને નિયમોનું પાલન કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી છે. ઉપરોક્ત અવલોકનોના આધારે, આ માનનીય અદાલતે સામાવાળા જી.આઇ.ડી.સી. ને નિર્દેશો જારી કરીને અરજીનો નિકાલ કર્યો છે.

૬.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ માનનીય અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમથી જારી કરાયેલા નિર્દેશોના સંદર્ભમાં, અરજદારોએ બાંહેધરી પણ રજૂ કરી છે, જોકે, સદર બાંહેધરી નિર્દેશિત કર્યા મુજબ નિર્ધારિત સમયગાળામાં દાખલ કરી શકાઈ ન હતી. ઉપરોક્ત રજૂઆતના વિસ્તરણ તરીકે, એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે અરજદારોએ વાસ્તવમાં વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ માં અગાઉથી જ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ બંધ કરી દીધી હતી અને ત્યારબાદ અરજદારો વ્યાપારી હેતુ માટે ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ કરતા ન હતા. અરજદારોમાંથી એક નિવૃત્ત થયાના તરત જ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના રોજ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને જનરલ મેનેજર (ઇ એન્ડ એ), જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ કારણ એ છે કે, અરજદારોએ ક્વાર્ટર ખાલી કર્યા ન હોવાથી, તારીખ ૭.૭.૨૦૧૫ ના પરિપત્ર મુજબ નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવા જરૂરી છે; જોકે, તારીખ ૭.૭.૨૦૧૫ નો પરિપત્ર સામાવાળા સત્તામંડળને નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવા માટે સત્તા આપતો નથી. શરૂઆતથી જ, એટલે કે ૨૮ વર્ષથી વધુ સમયગાળા માટે, અરજદારો આજી વસાહત જી.આઇ.ડી.સી. ખાતેના ક્વાર્ટરમાં રહી રહ્યા છે.

૬.૩ એવું પણ સબમિટ કરવામાં આવે છે કે કુલ ૭૫ કર્મચારીઓ હતા અને તેમાંથી ૭૩ કર્મચારીઓને ક્વાર્ટર અગાઉથી જ ફાળવી દેવામાં આવ્યા છે. જ્યાં સુધી અરજદારોનો સંબંધ છે, જી.આઇ.ડી.સી. ના સંબંધિત અધિકારીઓ દ્વારા વિધિઓ અગાઉથી જ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ક્વાર્ટર ફાળવવા માટે વર્ષ ૨૦૦૮ માં નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. વિધિઓ પૂર્ણ કર્યા પછી, તે જ સામાવાળા નં. ૨ ની મંજૂરી માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા, જોકે, સામાવાળા નં. ૨ એ નોંધ નં. ૩૪ થી ૩૬ મુજબના નિર્ણયને પોતાની મંજૂરી આપી નથી. આ માનનીય અદાલતે, સંબંધિત પક્ષકારો તરફે વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, અરજદારોને બાંહેધરી રજૂ કરવા અને જી.આઇ.ડી.સી. ને ક્વાર્ટર ફાળવવા માટે ઔપચારિક નિર્ણય લેવા માટે નિર્દેશ આપતા, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નિર્દેશો જારી કર્યા છે.

૬.૪ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નોંધ નં. ૩૪, ૩૫ અને ૩૬ મુજબની ફાઇલ નોંધો આ માનનીય અદાલત સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી અને તેના આધારે, આ માનનીય અદાલતે પેરા ૨.૧ માં એ અસરનું અવલોકન કર્યું છે કે ક્વાર્ટર ફાળવવાનો નિર્ણય જેને સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ સત્તામંડળ, જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ દ્વારા નોંધ નં. ૩૪, ૩૫, ૩૬ અને ૩૭ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે અને પરિણામે નિર્દેશો જારી કર્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ક્વાર્ટરના મુદ્દાને નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો સાથે

કોઈ લેવાદેવા નથી જે મેળવવા માટે અરજદારો અન્યથા પણ હકદાર છે. સામાવાળાઓ નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો રોકી શક્યા ન હોત, કારણ કે એવા કોઈ નિયમો નથી જે સામાવાળા સત્તામંડળને નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો રોકી રાખવાની મંજૂરી આપે છે.

૬.૫ આવી રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિવિધ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. ગોરખપુર યુનિવર્સિટી વિ. શીતલા પ્રસાદ નાગેન્દ્ર, (૨૦૦૧) ૬ એસ.સી.સી. ૫૯૧ માં અહેવાલ થયેલ કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપતી વખતે; એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઇટી હવે સરકાર દ્વારા વહેંચવામાં આવતી કોઈ ભેટની બાબતો નથી પરંતુ તે પ્રાપ્ત કરેલા મૂલ્યવાન હકો અને તેમના હાથમાં રહેલી મિલકત છે અને તેની પતાવટ અને ચુકવણીમાં કોઈપણ વિલંબને વ્યાજની ચૂકવણીના સ્વરૂપમાં દંડ લાદીને ગંભીરતાથી જોવો જોઈએ અને સખત રીતે નિપટવો જોઈએ.

૬.૬ વધુમાં, સ્ટેટ ઓફ ઝારખંડ વિ. જીતેન્દ્ર કુમાર શ્રીવાસ્તવ, ૨૦૧૩ (૩) જી.એલ.આર. ૧૭૮ માં અહેવાલ થયેલ કેસના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૧૨ માં એ અસરનું અવલોકન કર્યું છે કે પેન્શન મેળવવાનો હક દેવકીનંદન પ્રસાદ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર [(૧૯૭૧) ૨ એસ.સી.સી. ૩૩] ના કેસમાં બંધારણીય બેંચના

ચુકાદા દ્વારા મિલકત પદના હક તરીકે માન્યતા પ્રાપ્ત થયો હતો. સર્વોચ્ચ અદાલતે, સદર ચુકાદાનો સંદર્ભ આપતી વખતે, અવલોકન કર્યું છે અને ઠરાવ્યું છે કે પેન્શન મેળવવાનો હક મિલકત પદના હક તરીકે માન્યતા પ્રાપ્ત થયો હતો અને તેને ભારતના બંધારણની જોગવાઈઓ મુજબ કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયા વિના છીનવી શકાય નહીં.

૬.૭ વધુમાં, સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. ધીરેન્દ્ર પાલ સિંહ, (૨૦૧૭) ૧ એસ.સી.સી. ૪૯ માં અહેવાલ થયેલ કેસના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. કાયદાની સુસ્થાપિત દરખાસ્તને પુનરાવર્તિત કરવા માટે પેરા ૯ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઈટી હવે નિવૃત્તિ પર સરકાર દ્વારા તેના કર્મચારીઓને વહેંચવામાં આવતી કોઈ ભેટ નથી પરંતુ તેમના હાથમાં મૂલ્યવાન હકો છે, અને તેની ચુકવણીમાં કોઈપણ દોષિત વિલંબ સાથે વ્યાજની ચૂકવણીના દંડની મુલાકાત લેવી આવશ્યક છે.

૬.૮ સ્ટેટ ઓફ કેરળ વિ. એમ. પદ્મનાભન નાયર, (૧૯૮૫) ૧ એસ.સી.સી. ૪૨૯ માં અહેવાલ થયેલ કેસના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. સદર ચુકાદાના પેરા ૨ નો સંદર્ભ આપતી વખતે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે પેન્શન રોકી રાખવાની કાર્યવાહીને ગંભીરતાથી જોઈ છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે દરેક સરકારી કર્મચારીની નિવૃત્તિની તારીખ

અગાઉથી જ ખૂબ સારી રીતે જાણીતી હોય છે અને પછી જરૂરી માહિતી એકત્રિત કરવાની અને દસ્તાવેજો જારી કરવાની પ્રક્રિયા અગાઉથી જ કેમ પૂર્ણ ન થવી જોઈએ, કારણ કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઇટી હવે સરકાર દ્વારા વહેંચવામાં આવતી કોઈ ભેટની બાબતો નથી. સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિ. મોહમ્મદ ઈદ્રીસ અંસારી, ૧૯૯૫ સપ્લીમેન્ટરી (૩) એસ.સી.સી. ૫૬ ના કેસના ચુકાદા પર વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. તેથી એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમો રદ કરવા અને સેટ એસાઇડ કરવા પાત્ર છે અને અરજદારોને તમામ નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમોની ચૂકવણી તાત્કાલિક કરવા માટે જી.આઇ.ડી.સી. ને યોગ્ય નિર્દેશો જારી કરવામાં મહેરબાની કરશો.

૭. બીજી બાજુ, સામાવાળા નં. ૨ અને ૩ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચિંતન ગાંધીએ રજૂઆત કરી છે કે જી.આઇ.ડી.સી. એક વૈધાનિક સંસ્થા છે અને ક્વાર્ટર સ્ટાફ તેમજ ઔદ્યોગિક વસાહતના કર્મચારીઓ માટે બનાવવામાં આવ્યા છે. પ્રાદેશિક કચેરીમાં કામ કરતા કર્મચારીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, ક્વાર્ટર ઉપલબ્ધતા અને સંબંધિત વસાહતમાં અન્ય નિયમો અને શરતોને આધીન ફાળવવામાં આવે છે. કર્મચારી ક્વાર્ટરમાં રહે ત્યાં સુધી માસિક ભાડું પણ પગારમાંથી કાપવામાં આવે છે અને જો કર્મચારીની અન્ય કોઈ પ્રદેશમાં બદલી થાય અથવા નિવૃત્ત થાય, તો ક્વાર્ટર ખાલી કરવું જરૂરી છે અને પ્રાદેશિક મેનેજર સક્ષમ સત્તામંડળ હોવાથી તેમણે પ્રમાણપત્ર આપવું પડે છે કે ક્વાર્ટર ખાલી

કરવામાં આવ્યું છે. ત્યારબાદ જ ગ્રેચ્યુઇટી, રજાનું રોકડરણ, વગેરે ચૂકવવામાં આવે છે.

૭.૧ જી.આઇ.ડી.સી. પાસે સંબંધિત પરિપત્રોમાં દર્શાવેલ શરતો મુજબ કર્મચારીઓને ક્વાર્ટર ફાળવવાની નીતિ હતી, જોકે, ક્વાર્ટર કાયમી ધોરણે ફાળવવાની સદર નીતિ બંધ કરવામાં આવી છે. હાલના કેસમાં, જી.આઇ.ડી.સી. ની આજી વસાહત ખાતે ફાળવવામાં આવેલ પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર નિયમિત સ્ટાફ ક્વાર્ટર નથી, પરંતુ તે વસાહતના જાહેર હેતુના વિસ્તારમાં બનાવવામાં આવેલ છે, જે સદર વસાહતમાં તૈનાત કર્મચારીઓ માટે છે. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સદર વસાહતમાં વોટર સપ્લાય સિસ્ટમ સ્થાપિત કરવામાં આવી છે જેને આવા હેતુ માટે તૈનાત સંબંધિત કર્મચારી દ્વારા સુચારુ રીતે ઓપરેટ કરવાની જરૂર છે. એકવાર કર્મચારી તે હોદ્દા પર કામ કરતો ન હોય, તો ક્વાર્ટર ફરજિયાતપણે ખાલી કરવું જરૂરી છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદાર ક્વાર્ટર ખરીદવા માટે હકદાર છે, જોકે, ક્વાર્ટર રહેણાંકના ક્વાર્ટર છે; આખી વસાહત માટે વોટર સપ્લાય સિસ્ટમ માટેની સેવાઓ ઓપરેટ કરવા માટે ક્વાર્ટર સર્વિસ ક્વાર્ટર છે તે ધ્યાનમાં લેતા પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટરથી અલગ અને ભિન્ન છે. પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટર ક્યારેય વેચવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી, અરજદારને વેચી શકાય નહીં અને તેથી, અરજદારનો દાવો તદ્દન ગેરકાયદેસર છે.

૭.૨ એ બાબત પર ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારને અગાઉથી જ વર્ષ ૨૦૦૭ માં તારીખ ૨૨.૧૦.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા એ અસરની જાણ કરવામાં આવી હતી કે અરજદાર દ્વારા માંગવામાં આવેલ ક્વાર્ટર વસાહતમાં પાણી પુરવઠા સેવા માટે બનાવવામાં આવ્યું છે અને તેથી તેમને ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ હેઠળ ફાળવી શકાય નહીં. અરજદારને એવો વિકલ્પ પણ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો અરજદાર કોઈપણ રહેણાંકનું ક્વાર્ટર ધરાવવાની ઈચ્છા ધરાવતા હોય, તો અરજદાર જામનગર, જૂનાગઢ અથવા ચિત્રા ખાતેની વસાહત માટે અરજી કરી શકે છે. તારીખ ૨૨.૧૦.૨૦૦૭ ના સદર પત્રને અરજદાર દ્વારા અત્યાર સુધી પડકારવામાં આવ્યો નથી. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ, અરજદારના વર્તનને ધ્યાનમાં લેતા, અરજી ટકવાપાત્ર નથી, કારણ કે અરજદારે અસંખ્ય પત્રવ્યવહારો છતાં ક્વાર્ટર ખાલી કર્યું નથી.

૭.૩ વધુમાં એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે કર્મચારીઓને ફાળવેલ ક્વાર્ટરમાં કોઈ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ કરવાની મંજૂરી ન હતી. તેમ છતાં, અરજદારે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખી હતી જેના માટે નોટિસો અને યાદીઓ જારી કરવામાં આવી હતી, પરંતુ દુર્ભાગ્યે, અરજદારે તેને ગંભીરતાથી લીધી નથી અને ક્વાર્ટરમાં વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખી છે. સ્પષ્ટપણે, અરજદારે જી.આઇ.ડી.સી. ની સૂચનાઓ અને નીતિનું ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન કર્યું છે જે પાસાની નોંધ સ્પેસિયલ

સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ માં આ માનનીય અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં પણ લેવામાં આવી છે.

૭.૪ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોના પાસા તરફ ધ્યાન દોરતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારે ૧ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં બાંહેધરી રજૂ કરવાની જરૂર હતી, જોકે, તે ૬.૯.૨૦૧૮ ના રોજ રજૂ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર ક્વાર્ટર ખાલી કરી રહ્યા નથી અને તેથી, જી.આઇ.ડી.સી. પાસે કોઈ વિકલ્પ ન બચતા તેમની નિવૃત્તિ સમયે અરજદારની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો રોકી રાખવી પડી હતી. રોજકામ, પંચનામું, પ્રાદેશિક મેનેજર, જી.આઇ.ડી.સી. નો અહેવાલ, તેમજ વધારાના સોગંદનામા સાથે જોડેલા ફોટોગ્રાફ્સ જેવા દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ આપતી વખતે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખી હતી. નીતિથી વિપરીત વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખવાને ધ્યાનમાં રાખીને, તે અરજદારને કોઈપણ રાહત/રાહતો માટે ગેરલાયક ઠેરવે છે.

૭.૫ શ્રી ગાંધી, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી નોંધ નં. ૩૪ થી ૩૭ પર અરજદાર દ્વારા રાખવામાં આવેલા આધારનો સંબંધ છે, તે જી.આઇ.ડી.સી. નો એક આંતરિક નિર્ણય હતો જે જાણ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, ક્વાર્ટરની ફાળવણીના હેતુ માટે કોઈ દાવો રજૂ કરવા માટે અરજદારની

તરફેણમાં કોઈ હક ઉભો કરશે નહીં. આવી દલીલના સમર્થનમાં, પીપરી ચિંચવડ ન્યૂ ટાઉનશિપ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી વિ. વિષ્ણુદેવ કોઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી, (૨૦૧૮) ૮ એસ.સી.સી. ૨૧૫ માં અહેવાલ થયેલ કેસના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. હેડ નોટ બી નો સંદર્ભ આપતી વખતે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે સરકારની સરકારી ફાઇલોમાંની નોંધો અનિવાર્યપણે સરકારની આંતરિક બાબત છે અને તેની સાથે કોઈ કાયદાકીય પવિત્રતા હોતી નથી. એવું વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે એકવાર નિર્ણય લેવામાં આવે અને સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવે, પછી તેની જાણ કરવી જરૂરી છે. જ્યાં સુધી નિર્ણય આવી આંતરિક વિચારણા પર આધારિત હોય; મંજૂર થયેલ ન હોય અને નિર્ધારિત પ્રક્રિયા મુજબ સંબંધિત વ્યક્તિને સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા જાણ કરવામાં આવેલ ન હોય, ત્યાં સુધી આવી નોંધો કોઈ હક ઉભો કરતી નથી કે તે કોઈ કાયદાકીય હુકમનું સ્વરૂપ ધારણ કરતી નથી જેથી સંબંધિત વ્યક્તિ આવી કોઈ આંતરિક વિચારણાના કોઈપણ લાભનો દાવો કરવા માટે સક્ષમ બને. તેથી, નોંધ નં. ૩૪ થી ૩૬, માત્ર ફાઇલ નોંધો હોવાથી અને અરજદારને તેની જાણ કરવામાં આવી ન હોવાથી, અરજદારની તરફેણમાં કોઈ હક આપતી નથી જેથી તેઓ તેમની તરફેણમાં ક્વાર્ટરની ફાળવણીનો દાવો કરી શકે. તેથી, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે અરજી ગુણદોષ વિનાની છે અને અરજદારની નિવૃત્તિ સમયની બાકી

લેણી નીકળતી રકમો રોકી રાખતા તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ ના હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવા મહેરબાની કરશો નહીં.

૮. સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ માં સામાવાળા નં. ૨ અને ૩ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી પ્રભા પ્રસાદે વર્તમાન અરજી વિચારણામાં લેવાનો સખત વિરોધ એવા ગ્રાઉન્ડ પર કર્યો છે કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ નો હુકમ યોગ્ય અને વ્યાજબી છે, કારણ કે નિવૃત્તિ પછી પણ અરજદારે ક્વાર્ટરનો કબ્જો જાળવી રાખ્યો છે, જે અન્યથા સદર વસાહતમાં પાણી પુરવઠા માટે અનામત છે. સોગંદનામાનો સંદર્ભ આપતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જી.આઈ.ડી.સી. ના તારીખ ૭.૭.૨૦૧૫ ના પરિપત્ર મુજબ, કર્મચારી તેની નિવૃત્તિ પછી, નિવૃત્તિની તારીખથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર તે જે ક્વાર્ટર ધરાવે છે તેનો કબ્જો સોંપવા માટે બંધાયેલો છે. સદર પરિપત્ર એવું પણ પૂરૂં પાડે છે કે જો કોઈ કર્મચારી તેની નિવૃત્તિ પછી પણ ક્વાર્ટરનો કબ્જો ચાલુ રાખે છે, તો આવા કબ્જાને ગેરકાયદેસર ગણવામાં આવશે અને સંબંધિત કર્મચારી દ્વારા દંડકીય ભાડું ચૂકવવાનું રહેશે.

૮.૧ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એક તબક્કે, વહીવટી જરૂરિયાતને કારણે, નીતિ અનુસાર અરજદારની સનંદ ખાતે બદલી કરવામાં

આવી હતી, જે મુજબ અરજદારે છ મહિનાની અંદર ક્વાર્ટર ખાલી કરવાનું જરૂરી હતું, જોકે, ક્વાર્ટર ખાલી કરવામાં આવ્યું ન હતું જેને કારણે તે બાબતે નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. સદર નોટિસને અરજદાર દ્વારા સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૭૧૬/૨૦૧૫ રિટ અરજી દાખલ કરીને પડકારવામાં આવી હતી, જેનો આ માનનીય અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૫.૮.૨૦૧૫ ના હુકમથી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ માનનીય અદાલતે, અરજી ગ્રાહ્ય ન રાખતા, ક્વાર્ટરની ફાળવણીના હેતુ માટે સંબંધિત સામાવાળાનો સંપર્ક કરવા માટે અરજદારને નિર્દેશ આપવાની કૃપા કરી હતી અને સામાવાળા સત્તામંડળને કાયદા અનુસાર તેનો નિર્ણય કરવા વધુ નિર્દેશ આપ્યો હતો. તદનુસાર, અરજદારે રજૂઆત કરી હતી અને જી.આઇ.ડી.સી. એ, તારીખ ૫.૧૨.૨૦૧૫ ના પત્ર દ્વારા, અરજદારની રજૂઆતને અસ્વીકાર કરી હતી, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે એવી જાણ કરવામાં આવી હતી કે ક્વાર્ટર પાણી પુરવઠા માટે અનામત હોવાથી અને જી.આઇ.ડી.સી. ના જાહેર હેતુના વિસ્તારમાં આવેલા હોવાથી અરજદારને ક્વાર્ટર ફાળવી શકાય નહીં.

૮.૨ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ, અરજદાર અને અન્ય એક વ્યક્તિએ તેમને ફાળવવામાં આવેલા ક્વાર્ટરમાંથી તેમને ખાલી કરાવવાની આશંકા રાખીને આ માનનીય અદાલત સમક્ષ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી. સદર રિટ અરજીનો આ માનનીય

અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમથી આખરી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ચોક્કસ નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા હતા કે ક્વાર્ટરનો કબ્જો ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ કોઈપણ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચલાવવા માટે કરવામાં આવશે નહીં તેવી જી.આઇ.ડી.સી. ને બાંહેધરી આપવાની શરત સાથે ફાળવણીના નિયમો અને શરતો અનુસાર જ કડક રીતે રહેશે. તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમની તારીખથી એક અઠવાડિયાની અંદર બાંહેધરી દાખલ કરવા માટે આ માનનીય અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો છતાં, જી.આઇ.ડી.સી. ની કચેરીને ૧૪.૮.૨૦૧૮ ના રોજ જ બાંહેધરી મળી હતી, જે આ માનનીય અદાલતના નિર્દેશો અનુસાર પણ ન હતી. આ બાબતે વિચારણા અને તપાસ કરવામાં આવી હતી અને એવું જાણવા મળ્યું હતું કે સદર ક્વાર્ટર અરજદારોને ફાળવી શકાય નહીં કારણ કે તે જાહેર હેતુના વિસ્તારની શ્રેણીમાં આવે છે. આ ઉપરાંત, ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ માટે કરવાનો ન હોવા છતાં, અરજદારે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખી હતી. નાયબ કાર્યપાલક ઇજનેર, રાજકોટ પાસેથી મળેલા તારીખ ૧૮.૯.૨૦૧૮ ના અહેવાલના આધારે, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ અરજદાર દ્વારા વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ માટે કરવામાં આવી રહ્યો હતો અને તદનુસાર, જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ નો પત્રવ્યવહાર મોકલ્યો હતો, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે ક્વાર્ટર પંપમેનના હોદ્દા માટે તેમની સેવાના સમયગાળા સુધી અનામત છે અને

ફાળવણી માટે ઉપલબ્ધ નથી, કારણ કે અરજદાર તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા છે.

૮.૩ આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તાજેતરમાં તારીખ ૧૯.૮.૨૦૨૦ ના રોજ, જી.આઇ.ડી.સી. એ ગુજરાત જાહેર જગ્યાઓ (અનધિકૃત ભોગવટોદારોને ખાલી કરાવવા) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ ની જોગવાઈઓ હેઠળ અરજદારને નોટિસ જારી કરીને ક્વાર્ટરનો કબ્જો સોંપવાની માંગ કરી છે, જોકે, આજ દિન સુધી અરજદારે તે ખાલી કર્યું નથી. અરજદારના વર્તનને ધ્યાનમાં લેતા, વર્તમાન અરજી ગ્રાહ્ય રાખવા પાત્ર નથી અને સામાવાળા નં. ૨ જનરલ મેનેજર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

૮.૪ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, (૨૦૦૧) ૬ એસ.સી.સી. ૫૯૧ માં અહેવાલ થયેલ વઝીર ચંદ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે, સંબંધિત કર્મચારી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ ગ્રાહ્ય ન રાખતા, અવલોકન કર્યું હતું કે સદર અપીલકર્તા વયનિવૃત્તિ પછી પણ મુશ્કેલ સંજોગોમાં હોવા છતાં સરકારી ક્વાર્ટરનો કબ્જો ચાલુ રાખ્યો હતો અને ઠરાવ્યું હતું કે અપીલકર્તા ગેરકાયદેસર રીતે સરકારી

ક્વાર્ટરનો કબ્જો ધરાવતા હોવાથી નિયમો અનુસાર દંડકીય ભાડું ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતા અને અપીલકર્તાની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમો સામે આ લેણાંની સમાયોજના (adjustment) કરવામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા નથી.

૮.૫ ૧૯૯૧ સપ્લીમેન્ટરી (૨) એસ.સી.સી. ૩૮૬ માં અહેવાલ થયેલ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. શિવ ચરણ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના હુકમ પર વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે અને દલીલ કરવામાં આવી છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે કબ્જો સોંપવા પર વધારાના રોકાણના સમયગાળા માટેના ભાડાને કાપી લેવાની મંજૂરી આપી હતી. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાલના કેસમાં, અરજદાર ક્વાર્ટરના ગેરકાયદેસર કબ્જામાં હોવાથી, જી.આઇ.ડી.સી. માટે અરજદારને ચૂકવવામાં આવતા નિવૃત્તિના લાભોમાંથી બજાર ભાડા પેટેના લેણાંની સમાયોજના કરવી તદ્દન પરવાનગીપાત્ર રહેશે.

૯. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા અને રેકોર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રી ધ્યાનમાં લીધી.

૧૦. જોકે સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ક્વાર્ટરની ફાળવણીના પાસાને આવરી લેતી અસંખ્ય રજૂઆતો કરવામાં આવી છે, તેમ છતાં વર્તમાન

કેસમાં વિવાદ ખૂબ જ મર્યાદિત ક્ષેત્રમાં રહેલો છે, એટલે કે શું જી.આઇ.ડી.સી. અરજદારોએ નિવૃત્તિ પછી તરત જ ક્વાર્ટર ખાલી કર્યા નથી માત્ર તે જ ગ્રાઉન્ડ પર કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રુપ સેવિંગ્સ લિંક ઇન્સ્યુરન્સ, કોર્પોરેશનનું યોગદાન, ગ્રેચ્યુઈટી, વગેરે જેવા લાભો રોકી શક્યું હોત.

૧૧. નોંધપાત્ર રીતે, અરજદારોએ તેમની સેવાના સમયગાળા દરમિયાન ક્વાર્ટરનો કબ્જો મેળવ્યો હતો. વર્ષ ૨૦૦૨ માં, અરજદારોએ ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ મુજબ જી.આઇ.ડી.સી. ના નોટિફિકેશન મુજબ સદર ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે વિનંતી કરી હતી. વર્ષ ૨૦૦૮ માં, જી.આઇ.ડી.સી. એ ફાઇલ પર નોંધ નં. ૩૪ થી ૩૬ દ્વારા નિર્ણય લીધો હતો, જેમાં એવો અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો હતો કે સર્વોચ્ચ કક્ષાએ નિર્ણય લઈને અરજદારોને ક્વાર્ટર ફાળવી શકાય. સદર નિર્ણયના સંદર્ભમાં, જનરલ મેનેજર દ્વારા સામાવાળા નં. ૨ ને ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે જરૂરી મંજૂરી મેળવવા માટે પત્ર એટલે કે નોંધ નં. ૩૭ પાઠવવામાં આવ્યો હતો. વચગાળાના સમયગાળામાં, વહીવટી જરૂરિયાતને કારણે, અરજદારોની અન્ય સ્થળે બદલી કરવામાં આવી હતી, જેને કારણે આ માનનીય અદાલત સમક્ષ નિષ્ફળ રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ વર્ષ ૨૦૧૬ માં, અરજદારોએ તેમને ફાળવવામાં આવેલા ક્વાર્ટરમાંથી ખાલી કરાવવાની આશંકા રાખીને આ માનનીય અદાલત સમક્ષ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ રિટ અરજી પસંદ કરી હતી. આ માનનીય

અદાલતે, તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા રિટ અરજીને ભાગશઃ મંજૂર કરી હતી. વર્તમાન હેતુ માટે સંબંધિત પેરા નીચે મુજબ વંચાય છે:

> *"૨.૧ જે માગણી કરવામાં આવી છે તે તારીખ ૨૯મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૬ ના પત્રવ્યવહારમાં દર્શાવેલ નિર્ણયને રદ કરવાની છે અને બીજી માગણી સામાવાળા નં. ૨ ને તે ક્વાર્ટર ફાળવવાનો નિર્દેશ આપવાની છે કે જેને સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ સત્તામંડળો – જી.આઇ.ડી.સી., રાજકોટ દ્વારા તેમના રજિસ્ટરમાં નોંધ નં. ૩૪, ૩૫, ૩૬ અને ૩૭ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ છે, જેનો કબ્જો અરજદારોને અગાઉથી જ આપવામાં આવેલ છે અને તેઓ ભોગવટો ધરાવે છે.*
>
> *૩.૧ સામાવાળા – ગુજરાત ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશનના વલણ પરથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે અરજદારોને તે ગ્રાઉન્ડ પર ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે મંજૂરી આપવામાં આવી નથી કે ભૂતકાળમાં એક સમયે, જી.આઇ.ડી.સી. માં તેમની સેવા દરમિયાન અરજદારોએ માત્ર રહેણાંકના હેતુ માટે જ ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ અને કબ્જો કરવાનો હતો તેમ છતાં ક્વાર્ટરનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.*
>
> *૫. આમ એવું જણાય છે કે પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદનો મુખ્ય મુદ્દો ઉપરોક્ત પાસું છે એટલે કે ભૂતકાળમાં એક ચોક્કસ સમયે અરજદારો ક્વાર્ટરનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરતા હોવાનું માલૂમ પડ્યું હતું. હવે જ્યારે ક્વાર્ટર અરજદારોને અગાઉથી જ ફાળવી દેવામાં આવ્યા છે અને અરજદારોએ રાજકોટ ખાતે તેનો કબ્જો મેળવી લીધો છે અને તેઓ રાજકોટ ખાતે જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાં છે અને તેમણે સોગંદનામા પર જણાવ્યું છે કે તેઓ ક્વાર્ટરના પોતાના કબ્જાનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરશે નહીં, અને અરજદારોએ ફાળવણીના નિયમો અને શરતોનું પાલન કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી છે. ન્યાયના હિતમાં નીચે મુજબના નિર્દેશો જારી કરીને અરજીનો નિકાલ કરવો યોગ્ય રહેશે.*
>
> *(i) અરજદારો તે ક્વાર્ટરમાં રહી શકે છે જે તેઓ ગુજરાત ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન હેઠળની પોતાની સેવાના*

આધારે ભોગવે છે જે કડક રીતે ફાળવણીના નિયમો અને શરતો અનુસાર રહેશે;

(ii) બંને અરજદારોએ વ્યક્તિગત રીતે ગુજરાત ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશનને એક અલગ બાંહેધરી રજૂ કરવાની રહેશે કે તેઓ કોઈપણ રીતે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ ચલાવવા માટે ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ કરશે નહીં;

(iii) આવી બાંહેધરી સોગંદનામા પર આપવાની રહેશે જે આજથી એક અઠવાડિયાની અંદર ગુજરાત ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશનના સક્ષમ સત્તામંડળને રજૂ કરવાની રહેશે;

(iv) જો આવી બાંહેધરી આપવામાં આવે છે, તો જ કોર્પોરેશન અરજદારોને ફાળવણીના નિયમો અને શરતો પર ફાળવેલ ક્વાર્ટરનો કબ્જો રાખવા માટે પરવાનગી આપી શકે છે;

(v) જો કોર્પોરેશનને ઉપર મુજબ બાંહેધરી આપવામાં આવે છે, તો કોર્પોરેશનના સક્ષમ સત્તામંડળ – અહીં સામાવાળા નં. ૨ એ રાજકોટ ખાતે અરજદારોને ક્વાર્ટરની ફાળવણી મંજૂર કરતા જરૂરી હુકમો પસાર કરવાનો યોગ્ય ઔપચારિક નિર્ણય લેવાનો રહેશે."

૧૨. સ્પષ્ટપણે, આ માનનીય અદાલતે એ હકીકત નોંધેલી છે કે 'અરજદારોને તે ગ્રાઉન્ડ પર ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે મંજૂરી આપવામાં આવી નથી કે ભૂતકાળમાં એક સમયે, જી.આઈ.ડી.સી. માં તેમની સેવા દરમિયાન અરજદારોએ માત્ર રહેણાંકના હેતુ માટે જ ક્વાર્ટરનો ઉપયોગ અને કબ્જો કરવાનો હતો તેમ છતાં ક્વાર્ટરનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો'. આ માનનીય અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું છે કે 'પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદનો મુખ્ય મુદ્દો ઉપરોક્ત પાસું છે એટલે કે ભૂતકાળમાં એક ચોક્કસ સમયે અરજદારો ક્વાર્ટરનો વ્યાપારી

ઉપયોગ કરતા હોવાનું માલૂમ પડ્યું હતું. હવે જ્યારે ક્વાર્ટર અરજદારોને અગાઉથી જ ફાળવી દેવામાં આવ્યા છે અને અરજદારોએ રાજકોટ ખાતે તેનો કબ્જો મેળવી લીધો છે અને તેઓ રાજકોટ ખાતે જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાં છે અને તેમણે સોગંદનામા પર જણાવ્યું છે કે તેઓ ક્વાર્ટરના પોતાના કબ્જાનો વ્યાપારી ઉપયોગ કરશે નહીં, અને અરજદારોએ ફાળવણીના નિયમો અને શરતોનું પાલન કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી છે'. આ અવલોકનો અને નિર્દેશો સાથે, આ માનનીય અદાલત દ્વારા અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, એ અવિવાદિત છે કે જી.આઇ.ડી.સી. એ સદર તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમનો સ્વીકાર કર્યો છે અને ઉપલી અદાલતમાં કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી નથી અને તેથી, સદર હુકમે આખરીતા પ્રાપ્ત કરી છે.

૧૩. વધુ એક પાસું નોંધવું જરૂરી છે, ખાસ કરીને, સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮ ના અરજદાર તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ ના રોજ સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હતા, જોકે, સદર હકીકત, પક્ષકારોને જ શ્રેષ્ઠ રીતે ખબર હોય તેવા કારણોસર, આ માનનીય અદાલતના ધ્યાને લાવવામાં આવી ન હતી. તેવી જ રીતે, સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ ના અરજદાર તારીખ ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થવાના હતા, એટલે કે માંડ ૧ મહિના અને ૪ દિવસના સમયગાળામાં. એ સમજવું મુશ્કેલ છે કે જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોનો, જેમાં અન્ય બાબતો

સાથે ઔપચારિક નિર્ણય લેવાનો સમાવેશ થાય છે, શા માટે સ્વીકાર કર્યો જ્યારે એક અરજદાર અગાઉથી જ નિવૃત્ત થઈ ગયા હતા અને બીજા ટૂંક સમયમાં નિવૃત્ત થવાના હતા. તેણે તે ગ્રાઉન્ડ પર નિર્દેશનો અસ્વીકાર કરવો જોઈતો હતો કે ક્વાર્ટર જાહેર હેતુના વિસ્તારમાં આવેલા છે અને તેને ફાળવી શકાય નહીં કારણ કે અરજદાર નિવૃત્ત થઈ ગયા છે અને ટૂંક સમયમાં સેવામાંથી નિવૃત્ત થવાના છે, જે વલણ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમના માંડ બે મહિના પછી પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫.૮.૨૦૧૮ ના હુકમમાં લેવામાં આવ્યું છે. વધુ એક પાસું ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે કે તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો પૈકીના એક મુજબ, અરજદારોએ હુકમની તારીખથી એક અઠવાડિયાની અંદર બાંહેધરી દાખલ કરવાની હતી. જોકે, અરજદારોને પડેલી કેટલીક મુશ્કેલીઓને કારણે, બાંહેધરી માત્ર ૧૧.૮.૨૦૧૮ ના રોજ જ દાખલ કરી શકાઈ હતી જે જી.આઇ.ડી.સી. ની કચેરીને ૬.૯.૨૦૧૮ ના રોજ મળી હતી. જોકે, જી.આઇ.ડી.સી. એ એક તરફ તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમનો સ્વીકાર કર્યો અને બીજી તરફ, અરજદારની બાંહેધરી મળતાં જ, તેણે એકતરફી રીતે પ્રશ્નાસ્પદ ક્વાર્ટરમાં અરજદારોએ વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ બંધ કરી છે કે નહીં તે પાસાની તપાસ કરવાની કામગીરી હાથ ધરી. તારીખ ૧૮.૯.૨૦૧૮ નો એક અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેની નકલ, અવિવાદિત રીતે, અરજદારોને આપવવામાં આવી ન હતી અને જેના પરિણામે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮

ના બે હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં આ મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

> *"ઉપર જણાવેલ વિષયના સંદર્ભમાં, આપનું ધ્યાન દોરવામાં આવે છે કે, સંદર્ભિત બાંહેધરી પર યોગ્ય વિચારણા અને કાળજીપૂર્વક તપાસ કર્યા પછી, એ નોંધવું જરૂરી છે કે માહ glorify માનનીય હાઇકોર્ટના તારીખ ૨૭/૦૬/૨૦૧૮ ના હુકમના નિર્દેશ નં. (ii) મુજબ, આપે અલગ બાંહેધરી રજૂ કરવાની જરૂર હતી, પરંતુ આપ તેનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છો. આ ઉપરાંત સદર હુકમના નિર્દેશ નં. (iii) મુજબ આપે આવી બાંહેધરી તારીખ ૨૭/૦૬/૨૦૧૮ ના હુકમથી એક અઠવાડિયાની અંદર સોગંદનામા પર રજૂ કરવાની જરૂર હતી, જેનું પણ આપના દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. આપે સદર બાંહેધરી લગભગ એક મહિના પછી રજૂ કરી છે.*
>
> *આ ઉપરાંત, આપે રજૂ કરેલ બાંહેધરીના મુદ્દા નં. (૧) માં દર્શાવેલ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ખોટો છે અને મુદ્દા નં. (૨) માં આપે દર્શાવ્યું છે કે માનનીય અદાલતે સદર જગ્યાનો વ્યાપારી ઉપયોગ ન કરવા બાબતે બાંહેધરી રજૂ કરવાની શરત લાદી હતી. પરંતુ નાયબ કાર્યપાલક ઈજનેર, રાજકોટના તારીખ ૧૮/૦૯/૨૦૧૮ ના અહેવાલ મુજબ, એવું જણાય છે કે વ્યાપારી પ્રવૃત્તિ હજુ પણ ચાલુ છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે વિવાદિત ક્વાર્ટર પંપમેનના હોદ્દા માટે તેમની સેવાના સમયગાળા સુધી અનામત છે અને ફાળવણી માટે ઉપલબ્ધ નથી, અને આપ કોર્પોરેશનની સેવામાંથી તારીખ ૩૦/૦૪/૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થયા હોવાથી આપે તે ખાલી કરવું જરૂરી છે. તેથી, ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓ પર આપની વિનંતી ગ્રાહ્ય રાખી શકાય તેમ નથી."*

૧૪. જી.આઇ.ડી.સી. એ જણાવ્યું છે કે હાઇકોર્ટ દ્વારા તેના તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમમાં જારી કરાયેલા નિર્દેશો અનુસાર અરજદારો દ્વારા બાંહેધરી દાખલ કરવામાં આવી નથી અને વધુમાં વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓ હજુ પણ ચાલી રહી છે. એવું પણ જણાવાયું છે કે ક્વાર્ટર પંપમેનના હોદ્દા માટે તેમની

સેવાના સમયગાળા સુધી અનામત છે અને ફાળવણી માટે ઉપલબ્ધ નથી કારણ કે અરજદારો કોર્પોરેશનની સેવામાંથી અનુક્રમે ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થયા છે. જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ ના બે પત્રવ્યવહારો દ્વારા જ અરજદારોને ક્વાર્ટર ખાલી કરવા માટે જણાવ્યું હતું. ગમે તે હોય.

૧૫. નોંધપાત્ર રીતે, સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૮૯૦/૨૦૧૮ ના અરજદાર ૩૦.૪.૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થયા અને સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૪૩૧/૨૦૧૮ ના અરજદાર વયનિવૃત્તિની ઉંમર વટાવીને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ નિવૃત્ત થયા. અરજદારોની નિવૃત્તિના સંદર્ભમાં અહેવાલો મગાવવામાં આવ્યા હતા. તેના પરિણામે, અરજદારો ક્વાર્ટર ખાલી કરે તે પછી જ તેમની નિવૃત્તિ સમયની બાકી લેણી નીકળતી રકમોની ચૂકવણીની પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે તે શરતે હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખીને હુકમો પસાર કરતી વખતે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલું એકમાત્ર કારણ તારીખ ૭.૭.૨૦૧૫ ની નીતિ વિરુદ્ધ નિવૃર્ત્તિ પછી અરજદારો દ્વારા ક્વાટરનો કબ્જો જાળવી રાખવાનો છે. સ્પષ્ટપણે, જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ તેમજ ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમો અરજદારો નિવૃત્ત થયા તે જ તારીખના છે, એટલે કે ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના રોજ. તેથી, નિવૃત્તિની તારીખે, એવી કોઈ

બાકી નીકળતી રકમ હોઈ શકે નહીં જે જી.આઇ.ડી.સી. દંડકીય ભાડા પેટે અરજદારો પાસેથી વસૂલ કરી શકી હોત.

૧૬. આ માનનીય અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો પ્રશ્ન એ છે કે શું એવી કોઈ નીતિ છે જે જી.આઇ.ડી.સી. ને અરજદારો પાસેથી લેણી નીકળતી કોઈ બાકી રકમ હતી તેવું માની લઈએ તો પણ, અરજદારોના નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવાની પરવાનગી આપે છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે સામાવાળા જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં, જી.આઇ.ડી.સી. ને નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવા માટે સત્તા આપતા કોઈ નિયમો કે નીતિ વિશે એક પણ શબ્દ નથી. તેથી, જી.આઇ.ડી.સી. નું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વકીલો સમક્ષ એ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો હતો કે શું જી.આઇ.ડી.સી. ની એવી કોઈ નીતિ છે જે તેને નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવાની મંજૂરી આપે છે, જેના જવાબમાં વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગાંધી તેમજ સુશ્રી પ્રસાદે નમ્રતાપૂર્વક સ્વીકાર્યું હતું કે જી.આઇ.ડી.સી. ને નિવૃત્તિના લાભો રોકી રાખવાની મંજૂરી આપતા એવા કોઈ નિયમો કે નીતિ નથી. તેથી, આ મુદ્દા સાથે નિપટવા માટે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે.

૧૭. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કરવામાં આવેલ કાયદાનું પ્રખ્યાત નિરૂપણ ખૂબ જ યોગ્ય છે અને વર્તમાન કેસના તથ્યોને સંપૂર્ણ રીતે લાગુ પડે છે.

સર્વોચ્ચ અદાલતે ગોરખપુર યુનિવર્સિટી વિ. શીતલા પ્રસાદ નાગેન્દ્ર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે જ્યાં દંડકીય ભાડા માટેની જવાબદારી નક્કી કરતા અને નક્કી કરતા પહેલા કોઈ નોટિસ કે તક આપવામાં આવી ન હતી, ત્યાં સંબંધિત નોકરીદાતા અરજદાર કર્મચારીને અવિવાદિત રીતે મળવાપાત્ર અને ચોક્કસપણે ચૂકવવાપાત્ર પેન્શન, ગ્રેચ્યુઈટી અને પ્રોવિડન્ટ ફંડની રકમો સામે આવી વિવાદિત રકમ કે દાવો સમાયોજિત (adjust) કરીને વસૂલ કરવા માટે હકદાર ગણી શકાય નહીં. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, સામાવાળા કુલપતિ તરીકે કામ કરતા હતા અને તેમને રહેઠાણ ફાળવવામાં આવ્યું હતું અને નિવૃત્તિ પછી, ખાલી કર્યા વિના, ક્વાર્ટરનો કબ્જો જાળવી રાખ્યો હતો. સામાવાળાએ નિર્ધારિત સમયગાળા પછી પણ યુનિવર્સિટીના રહેઠાણનો કબ્જો જાળવી રાખ્યો હતો અને યુનિવર્સિટીએ સદર સામાવાળા ક્વાર્ટર ખાલી ન કરતા હોવાથી દંડકીય ભાડું ચૂકવવા માટે જવાબદાર હોવાના ગ્રાઉન્ડ પર પેન્શનના નિર્ધારણ અને ચુકવણી સહિતના તેમના નિવૃત્તિના લાભોના દાવાની પતાવટ કરી ન હતી. યુનિવર્સિટી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને સર્વોચ્ચ અદાલતે ફગાવી દીધી હતી, અને પેરા ૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

> *"૫. અમે અમારી સમક્ષના સંબંધિત પક્ષકારો વતી કરાયેલી રજૂઆતો પર કાળજીપૂર્વક વિચાર કર્યો છે. આ જ યુનિવર્સિટી સંબંધિત ૧૯૯૬ (૨) ઈ.એસ.સી. ૨૧૧ (અલ્હાબાદ) (ઉપરોક્ત) માં અહેવાલ થયેલ અગાઉનો નિર્ણય ડિવિઝન બેંચનો છે જે સ્થાપિત સિદ્ધાંતો ધ્યાનમાં લીધા પછી અને આ અદાલતના ૧૯૯૪ (૬) એસ.સી.સી. ૫૮૯ (ઉપરોક્ત) માં અહેવાલ થયેલા નિર્ણયો પર આધાર રાખીને આપવામાં આવ્યો હતો, જેણે બદલામાં સ્ટેટ ઓફ કેરળ વિ. એમ. પદ્મનાભન નાયર [૧૯૮૫*

(૧) એસ.સી.સી. ૪૨૯] અને એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. પેજ ૨૧૨ (ઉપરોક્ત) ના અગાઉના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો. આ અદાલત વારંવાર એ બાબત પર ભાર મૂકતી રહી છે કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઇટી હવે સરકાર દ્વારા વહેંચવામાં આવતી કોઈ ભેટની બાબતો નથી પરંતુ તે પ્રાપ્ત કરેલા મૂલ્યવાન હક્કો અને તેમના હાથમાં રહેલી મિલકત છે અને તેની પતાવટ અને ચુકવણીમાં કોઈપણ વિલંબને વ્યાજની ચૂકવણીના સ્વરૂપમાં દંડ લાદીને ગંભીરતાથી જોવો જોઈએ અને સખત રીતે નિપટવો જોઈએ. સેવા દરમિયાન ફાળવેલ ક્વાર્ટર નિવૃત્તિ પછી પણ ખાલી કર્યા વિના રોકી રાખવાને નિવૃત્તિના લાભોની ચૂકવણી રોકી રાખવા માટે માન્ય ગ્રાઉન્ડ ગણવામાં આવ્યું નથી. પ્રોવિડન્ટ ફંડ પેટે નીકળતી રકમોના સંદર્ભમાં પણ આવી જ સ્થિતિ છે, જેને કર્મચારી પાસેથી લેણી નીકળતી અન્ય કોઈ રકમ સામે જપ્તી અને કપાત કે સમાયોજનામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે. આના સંદર્ભમાં, અપીલકર્તા વતી એ જ હાઈકોર્ટની અન્ય એક ડિવિઝન બેંચના ચુકાદા પર માત્ર આધાર રાખવો, જે આ અદાલતના અગાઉના કોઈપણ ઠુક્ષ્યોને ધ્યાનમાં લીધા વિના રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ માત્ર સમક્ષના પક્ષકારોના પરસ્પર વિરોધી દાવાઓને સંતુલિત કરવાની ન્યાયી વિચારણાઓ પર મુદ્દાનો નિર્ણય કરવા આગળ વધ્યો હતો, તે અપીલકર્તાના કેસમાં વધુ સુધારો કરતો નથી. અપીલકર્તા યુનિવર્સિટી માટે જે.ટી. ૨૦૦૦ સપ્લીમેન્ટરી (૧) એસ.સી. ૫૧૫ (ઉપરોક્ત) માં અહેવાલ થયેલા નિર્ણય પર રાખવામાં આવેલ આધાર પણ આ કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર યોગ્ય જણાતો નથી. સદર નિર્ણય સંબંધિત તથ્યો પરથી એ સ્પષ્ટ થતું નથી કે વર્તમાન કેસની જેમ સંબંધિત વ્યક્તિને સામાન્ય ભાડું મેળવીને કબ્જામાં રહેવા દેવામાં આવ્યા હતા કે કેમ. અગાઉ નોંધ્યું તેમ, આ કેસમાં દાવો કરનાર સામાવાળાનો કેસ એ છે કે ક્વાર્ટર ખાલી ન થાય ત્યાં સુધી યુનિવર્સિટી સત્તામંડળો અરજદાર પાસેથી દર મહિને નિયમિતપણે સામાન્ય દરે ભાડું સ્વીકારતા હતા અને યુનિવર્સિટીની સેવામાં હોય તેવા સામાવાળાના પુત્રની તરફેણમાં સદર ક્વાર્ટરની ફાળવણી માટે વિનંતી કરવામાં આવી હોવા છતાં, કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો ન હતો અને જણાવવામાં આવ્યો ન હતો, જોકે હવે અદાલતી કાર્યવાહીમાં એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે તેઓ આ પ્રકારના રહેઠાણ માટે હકદાર નથી. વધુમાં, જાહેર થયેલા તથ્યો જેવા કે તમામ શિક્ષકો પાસેથી દંડકીય ભાડું માફ કરવાનો યુનિવર્સિટીનો ઠરાવ તેમજ તારીખ ૧૮.૭.૧૯૯૪ ની એક્ઝિક્યુટિવ કાઉન્સિલનો ઠરાવ અને અન્ય કેટલાક કેસોમાં

કરવામાં આવેલી આવી વાસ્તવિક માફીને સરળતાથી અગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. સત્તામંડળો દ્વારા સામાવાળા પાસેથી ક્વાર્ટરનો કબ્જો પાછો મેળવવાના તેમના હકનો અમલ કરવા અથવા દંડકીય ભાડું વસૂલ કરવા માટે કાર્યવાહી કરતા પહેલા તેમને અગાઉથી કારણ દર્શાવો નોટિસ કે કોઈ તક આપ્યા વિના જવાબદારી નક્કી કરવા કે કથિત દંડકીય ભાડું નક્કી કરવામાં દાખવેલી નિષ્ક્રિયતા દંડકીય ભાડાના દાવાને માત્ર ગંભીર વિવાદિત કે સ્પર્ધાત્મક દાવો બનાવતી નથી, પરંતુ યુનિવર્સિટીને ભિન્ન અને ભેદભાવપૂર્ણ ધોરણો અપનાવીને વેરભાવથી પોતાની મરજી મુજબ કથિત લેણાં સંક્ષિપ્ત રીતે (summarily) વસૂલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. જાહેર થયેલા તથ્યો એ પણ દર્શાવે છે કે ક્વાર્ટર ખાલી કર્યાના લગભગ એક વર્ષ પછી અને તે પણ દંડકીય ભાડાના દરોમાં વધારો કરતા કેટલાક પછીના હુકમોના આધારે, જેની સામાવાળાને લાગુ પડવાની બાબત પોતે જ ફરીથી સખત રીતે વિવાદિત હતી અને કેટલેક અંશે વ્યાજબી પણ હતી, અપીલકર્તાને અમારી સમક્ષના સામાવાળાને અવિવાદિત રીતે મળવાપાત્ર અને ચોક્કસપણે ચૂકવવાપાત્ર પેન્શન, ગ્રેચ્યુઈટી અને પ્રોવિડન્ટ ફંડની રકમો સામે આવી વિવાદિત રકમો કે દાવાઓ સમાયોજિત કરીને વસૂલ કરવા માટે હકદાર ગણી શકાય નહીં. યુનિવર્સિટીના દાવાઓને સ્વીકારેલ અથવા મંજૂર કરેલ દાવો કે લેણી નીકળતી રકમ કહી શકાય નહીં. તેથી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે, આ અપીલમાં અમારા હસ્તક્ષેપની માંગ કરવા માટે, સદર કેસમાં પડકારાયેલા હુકમને દૂષિત કરતી કોઈ ભૂલ કે ગેરકાયદેસરતા કહી શકાય નહીં, તે વધારાના કારણ સિવાય કે હાઈકોર્ટના નિર્ણય મુજબ ચૂકવણીઓ અગાઉથી જ કરી દેવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે."

૧૮. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઈટી હવે સરકાર દ્વારા વહેંચવામાં આવતી કોઈ ભેટની બાબતો નથી પરંતુ તે પ્રાપ્ત કરેલા મૂલ્યવાન હકો અને તેમના હાથમાં રહેલી મિલકત છે અને તેની પતાવટ અને ચુકવણીમાં કોઈપણ વિલંબને વ્યાજની ચૂકવણીના સ્વરૂપમાં દંડ લાદીને ગંભીરતાથી જોવો જોઈએ અને સખત રીતે નિપટવો જોઈએ. સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું પણ ઠરાવ્યું છે

કે સેવા દરમિયાન ફાળવેલ ક્વાર્ટર નિવૃત્તિ પછી પણ ખાલી કર્યા વિના રોકી રાખવાને નિવૃત્તિના લાભોની ચૂકવણી રોકી રાખવા માટે માન્ય ગ્રાઉન્ડ ગણવામાં આવ્યું નથી. સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું છે કે સત્તામંડળો દ્વારા સામાવાળા પાસેથી ક્વાર્ટરનો કબ્જો પાછો મેળવવાના તેમના હકનો અમલ કરવા અથવા દંડકીય ભાડું વસૂલ કરવા માટે કાર્યવાહી કરતા પહેલા તેમને અગાઉથી કારણ દર્શાવો નોટિસ કે કોઈ તક આપ્યા વિના જવાબદારી નક્કી કરવા કે કથિત દંડકીય ભાડું નક્કી કરવામાં દાખવેલી નિષ્ક્રિયતા દંડકીય ભાડાના દાવાને માત્ર ગંભીર વિવાદિત કે સ્પર્ધાત્મક દાવો બનાવતી નથી, પરંતુ નોકરીદાતાને પોતાની મરજી મુજબ વેરભાવથી અને ભેદભાવપૂર્ણ ધોરણો અપનાવીને કથિત લેણાં સંક્ષિપ્ત રીતે વસૂલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૧૯. હાલના કેસમાં, રેકોર્ડ પરથી જણાઈ આવે છે તેમ, માત્ર ૨૫.૯.૨૦૧૮ ના રોજ જ બે હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા જેમાં અરજદારોને ક્વાર્ટર ખાલી કરવા માટે જણાવાયું હતું, જેનો મુખ્ય આધાર એ હતો કે ક્વાર્ટર પંપમેનના હોદ્દા માટે તેમની સેવાના સમયગાળા સુધી અનામત છે અને ફાળવણી માટે ઉપલબ્ધ નથી, કારણ કે અરજદારો જી.આઇ.ડી.સી. ની સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા છે. અવિવાદિત રીતે, ૨૫.૯.૨૦૧૮ પછી, જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા તાજેતરમાં એટલે કે ૧૯.૮.૨૦૨૦ સુધી કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી નથી, જ્યારે જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા અરજદારોને ગુજરાત જાહેર જગ્યાઓ (અનધિકૃત

ભોગવટોદારોને ખાલી કરાવવા) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી. સ્પષ્ટપણે, જી.આઇ.ડી.સી. એ ક્વાર્ટરનો કબ્જો પાછો મેળવવા માટે અથવા કથિત દંડકીય ભાડું નક્કી કરવા માટે કાયદા અનુસાર કોઈ કાર્યવાહી કરી નથી, જેની ગેરહાજરીમાં, જી.આઇ.ડી.સી. માટે તેની મરજી અને ઈચ્છા મુજબ કથિત લેણાં સંક્ષિપ્ત રીતે વસૂલ કરવાનું પરવાનગીપાત્ર ન હતું અને નથી, ખાસ કરીને કાયદાની સુસ્થાપિત દરખાસ્તને ધ્યાનમાં રાખીને કે પેન્શન એ કર્મચારીને મળતો સખત મહેનતનો લાભ છે અને તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ની જોગવાઈઓ મુજબ મિલકતના સ્વરૂપમાં છે અને કાયદાની સત્તા વિના કોઈપણ વ્યક્તિને પેન્શનથી વંચિત રાખી શકાય નહીં.

અહીં આપેલ ચુકાદાના બાકીના ભાગ (ફકરા નં. ૨૦ થી ૩૦) નો અનુવાદ છે:

૨૦. સ્ટેટ ઓફ ઝારખંડ વિ. જીતેન્દ્ર કુમાર શ્રીવાસ્તવ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ પ્રશ્ન એ હતો કે શું પેન્શન નિયમોમાં કોઈ જોગવાઈના અભાવે, ખાતાકીય / ફોજદારી કાર્યવાહી પડતર હોવા દરમિયાન રાજ્ય સરકાર પેન્શન અને/અથવા ગ્રેચ્યુઈટીનો એક ભાગ રોકી શકે કે કેમ. બિહાર પેન્શન નિયમોના સંબંધિત નિયમ ૪૩(બી) ની વિચારણા કરતી વખતે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે આપેલ પરિસ્થિતિમાં પેન્શન કે ગ્રેચ્યુઈટી રોકી રાખવા માટે કોઈ જોગવાઈ નથી

અને જો નિયમોમાં આવી કોઈ જોગવાઈ હોત, તો પરિસ્થિતિ જુદી હોત. સર્વોચ્ચ અદાલતે ડી.એસ. નકારા અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૩૦૫ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો હતો, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પેન્શન મંજૂર કરવાનો આધાર કોઈની મરજી પર નથી. સેવા અને અન્ય સંબંધિત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને માત્ર રકમ નક્કી કરવાના હેતુસર સત્તામંડળ માટે તે બાબતનો હુકમ પસાર કરવો જરૂરી બની શકે છે, પરંતુ પેન્શન મેળવવાનો અધિકાર અધિકારીને આવા કોઈ હુકમના કારણે નહીં પરંતુ નિયમોના આધારે મળે છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું છે કે તે કર્મચારીને મળતો સખત મહેનતનો લાભ છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ની જોગવાઈઓ મુજબ 'મિલકત' ના સ્વરૂપમાં છે અને કાયદાની સત્તા વિના કોઈ વ્યક્તિને પેન્શનથી વંચિત રાખી શકાય નહીં. સંબંધિત ફકરા ૭, ૮, ૧૪ અને ૧૫ આ મુજબ વંચાય છે:

> *"૭. એ સર્વસ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે ગ્રેચ્યુઈટી અને પેન્શન એ કોઈ ભેટ-સોગાદો નથી. કર્મચારી પોતાની લાંબી, સતત, વફાદાર અને નિષ્કલંક સેવા દ્વારા આ લાભો મેળવે છે. વૈચારિક રીતે ડી.એસ. નકારા અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા; (૧૯૮૩) ૧ એસ.સી.સી. ૩૦૫ માં જસ્ટિસ ડી.એ. દેસાઈએ, બેંચ વતી બોલતા, પોતાની અજોડ શૈલીમાં નીચેના શબ્દોમાં તેનું ખૂબ જ સ્પષ્ટ વર્ણન કર્યું છે:*
>
> *"સામાવાળાઓનો અભિગમ એક મહત્વપૂર્ણ અને સરળતાથી જવાબ ન આપી શકાય તેવો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કરે છે કે પેન્શન શા માટે ચૂકવવામાં આવે છે? અને તેને ઉદાર બનાવવાની જરૂર શા માટે પડી? શું નોકરીદાતા, જેમાં રાજ્યનો પણ સમાવેશ થશે, પેન્શન ચૂકવવા માટે બંધાયેલ છે? શું રોજગારનો કરાર સમાપ્ત થઈ*

ગયા પછી અને કર્મચારીએ સેવા આપવાનું બંધ કર્યા પછી પણ ભૂતપૂર્વ કર્મચારી માટે કોઈ વ્યવસ્થા કરવાની નોકરીદાતા પર કોઈ જવાબદારી છે?

પેન્શન શું છે? પેન્શનના લક્ષ્યો શું છે? તે કયો જાહેર હિત કે હેતુ સર કરવા માંગે છે, જો કોઈ હોય તો? જો તે કોઈ જાહેર હેતુ સર કરવા માંગે છે, તો શું ચોક્કસ તારીખ પહેલાં અને પછીના નિવૃત્ત જેવા કૃત્રિમ વિભાજનથી તે અવરોધાય છે? આ અરજીના પક્ષકારો વચ્ચે યોગ્ય ન્યાય આપવા માટે આપણે આ અને તેને આનુષંગિક પ્રશ્નોના જવાબો શોધવાની જરૂર છે. પેન્શન એ કોઈ ભેટ છે અથવા નોકરીદાતાની મીઠી મરજી કે કૃપા પર આધારિત સ્વેચ્છાએ કરાતી ચુકવણી છે જેને હક તરીકે માંગી શકાય નહીં અને તેથી court દ્વારા પેન્શનના કોઈ હકનો અમલ કરાવી શકાતો નથી તેવો જૂનો ખ્યાલ દેઓકી નંદન પ્રસાદ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય [1971] Su. S.C.R. 634 માં બંધારણીય બેંચના નિર્ણય દ્વારા રદબાતલ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં આ અદાલતે અધિકૃત રીતે ઠરાવ્યું હતું કે પેન્શન એ એક હક છે અને તેની ચુકવણી સરકારની મરજી પર આધારિત નથી પરંતુ નિયમો દ્વારા સંચાલિત થાય છે અને તે નિયમો હેઠળ આવતો સરકારી કર્મચારી પેન્શનનો દાવો કરવા માટે હકદાર છે. એવું વધુમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પેન્શન મંજૂર કરવાનો આધાર કોઈની મરજી પર નથી. સેવા અને અન્ય સંબંધિત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને માત્ર રકમ નક્કી કરવાના હેતુસર સત્તામંડળ માટે તે બાબતનો હુકમ પસાર કરવો જરૂરી બની શકે છે પરંતુ પેન્શન મેળવવાનો અધિકાર અધિકારીને આવા કોઈ હુકમના કારણે નહીં પરંતુ નિયમોના આધારે મળે છે. આ વલણ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ઇકબાલ સિંહ (1976) IILLJ 377SC માં પુનઃપુષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું".

૮. આમ, તે સખત મહેનતનો લાભ છે જે કર્મચારીને મળે છે અને તે "મિલકત" ના સ્વરૂપમાં છે. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ની જોગવાઈઓ મુજબ કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયા વિના મિલકતના આ અધિકારને છીનવી શકાય નહીં.

૧૪. ભારતના બંધારણનો અનુચ્છેદ ૩૦૦એ આ મુજબ વંચાય છે:

"૩૦૦એ. કાયદાની સત્તા સિવાય વ્યક્તિઓને મિલકતથી વંચિત ન કરવા. – કાયદાની સત્તા સિવાય કોઈ પણ વ્યક્તિને તેની મિલકતથી વંચિત કરવામાં આવશે નહીં." એકવાર આપણે તે ધારણા પર આગળ વધીએ, એટલે આ ચુકાદાની શરૂઆતમાં આપણા દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા પ્રશ્નનો જવાબ ખૂબ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે. કાયદાની સત્તા વિના વ્યક્તિને આ પેન્શનથી વંચિત રાખી શકાય નહીં, જે બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ માં સ્થાપિત બંધારણીય આદેશ છે. એના પરથી એ ફલિત થાય છે કે અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ વિના અને વહીવટી સૂચનાઓના ઓથા હેઠળ પેન્શન અથવા ગ્રેચ્યુઈટી અથવા તો લીવ એનકેશમેન્ટનો એક ભાગ છીનવી લેવાના પ્રયાસને માન્ય રાખી શકાય નહીં.

૧૫. એ બાબત પર ભાર મૂકવાની ભાગ્યે જ જરૂર છે કે કારોબારી સૂચનાઓ વૈધાનિક સ્વરૂપ ધરાવતી નથી અને તેથી, ઉપરોક્ત અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ના અર્થમાં તેને "કાયદો" કહી શકાય નહીં. આવા પરિપત્રના આધારે, જે કાયદાનું બળ ધરાવતો નથી, અપીલકર્તા પેન્શન કે ગ્રેચ્યુઈટીનો એક ભાગ પણ રોકી શકે નહીં. જેમ આપણે ઉપર નોંધ્યું છે તેમ, જ્યાં સુધી વૈધાનિક નિયમોનો સંબંધ છે, આપેલી પરિસ્થિતિમાં પેન્શન કે ગ્રેચ્યુઈટી રોકી રાખવા માટે કોઈ જોગવાઈ નથી. જો આ નિયમોમાં આવી કોઈ જોગવાઈ હોત, તો પરિસ્થિતિ જુદી હોત."

૨૧. પડકારવામાં આવેલા તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમોનો સંદર્ભ આપતાં, નોંધપાત્ર રીતે, બંને હુકમો એ ધારણા પર પસાર કરવામાં આવ્યા છે કે લેણી રકમો બાકી છે. એવું વધુમાં જણાવાયું છે કે બાકી લેણી રકમની વસૂલાત પછી, ત્યારબાદ નો ડ્યુ સર્ટિફિકેટ જારી કર્યા પછી, અને ત્યારબાદ બાકી નીકળતી લેણી રકમની વસૂલાત કર્યા પછી જ અરજદારોને નિવૃત્તિ સમયના લેણાંની રકમ ચૂકવવી જોઈએ. એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ક્વાર્ટરનો કબ્જો સોંપવામાં આવે અને કબ્જા પહોંચ રજૂ કરવામાં

આવે તે પછી જ નિવૃત્તિના લેણાંની રકમ (કોર્પોરેશનનું યોગદાન) ચૂકવવી જોઈએ. રેકોર્ડ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, અરજદારોએ સ્પેસિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૫૩/૨૦૧૬ ની પસંદગી કરી હતી અને આ માનનીય અદાલતે, તારીખ ૩.૨.૨૦૧૬ ના હુકમથી, પેરા ૭(સી) મુજબ વચગાળાની રાહત મંજૂર કરીને અરજદારોને ક્વાર્ટરમાં રહેવાનું ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપી હતી. સદર રિટ અરજીનો આ માનનીય અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૭.૬.૨૦૧૮ ના હુકમથી નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં જી.આઇ.ડી.સી. ને અરજદારોને ક્વાર્ટરની ફાળવણીના પાસા પર વિચારણા કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જેના અનુસંધાને બંને તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ ના હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેથી, ૨૫.૯.૨૦૧૮ સુધી, અરજદારો દ્વારા ક્વાર્ટરના કબ્જા અંગેના મુદ્દાને અનધિકૃત ગણી શકાય નહીં. તેથી, જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા જ્યારે તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમો પસાર કરવામાં આવ્યા ત્યારે, જી.આઇ.ડી.સી. અરજદારો તરફથી જી.આઇ.ડી.સી. ને ચૂકવવાની થતી કોઈ પણ રકમને બાકી લેણી રકમ તરીકે ગણી શક્યું ન હોત. તદુપરાંત, નિવૃત્તિના લેણાં રોકી રાખવા માટે જી.આઇ.ડી.સી. ની કોઈ નીતિના અભાવે, તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમો જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા પસાર કરી શકાયા ન હોત, જ્યાં સુધી આ હુકમો અણનક્કી થયેલ લેણાં વસૂલ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

૨૨. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતા, સામાવાળા જી.આઇ.ડી.સી. ની આ કામગીરી સ્વેચ્છાચારિતાના દૂષણથી પીડાય છે, કાયદાની સત્તા વિનાની છે અને તેથી ગેરકાયદેસર છે. પરિણામે, તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમો રદ અને સેટ અસાઇડ કરવાને પાત્ર છે.

૨૩. આ તબક્કે, સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓનો ટૂંકમાં ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે. જ્યાં સુધી યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. શિવ ચરણ (ઉપરોક્ત) અને વઝીર ચંદ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમોનો સંબંધ છે, તે બંને હુકમો તે સમયે પ્રવર્તમાન કેસના તથ્યો પર પસાર કરવામાં આવ્યા છે અને તેને વર્તમાન કેસના તથ્યોને લાગુ કરી શકાય નહીં, ખાસ કરીને જ્યારે જી.આઇ.ડી.સી. નિવૃત્તિના લેણાં રોકી રાખવાની પરવાનગી આપતી હોય તેવી કોઈ નીતિ દર્શાવવામાં અસમર્થ છે. જ્યાં સુધી પિંપરી ચિંચવડ ન્યુ ટાઉનશિપ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી વિ. વિષ્ણુદેવ કોઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ચુકાદાનો સંબંધ છે, આ માનનીય અદાલતે ફાઈલો પર લેવાયેલા નિર્ણયની અસર નક્કી કરી નથી, કારણ કે વર્તમાન કેસમાં વિવાદ માત્ર નિવૃત્તિના લેણાં ન ચૂકવવા પૂરતો મર્યાદિત છે અને આમ, સદર ચુકાદો વર્તમાન કેસમાં સમાવિષ્ટ મુદ્દા માટે સુસંગત રહેશે નહીં.

૨૪. વિવાદના અન્ય પાસાં તરફ જતાં, એટલે કે નિવૃત્તિના લેણાંની વિલંબિત ચુકવણી પર વ્યાજ, નોંધપાત્ર રીતે, વર્તમાન કેસમાં, જી.આઇ.ડી.સી. એ અરજદારો પાસેથી ક્વાર્ટરનો કબ્જો પાછો મેળવવાના તેના અધિકારનો અમલ કરવા માટે અથવા કથિત દંડકીય ભાડું નક્કી કરવા માટે કાયદા અનુસાર કોઈ કાર્યવાહી કરી નથી. જી.આઇ.ડી.સી. દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી આવી કોઈ કવાયતના અભાવે, જી.આઇ.ડી.સી. માટે ઉપરોક્ત અનુક્રમે ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના બે હુકમો દ્વારા આવી સંક્ષિપ્ત રીતે (summary manner) લેણાં વસૂલ કરવાનું સખત રીતે અપરવાનગીપાત્ર રહેશે. તારીખ ૧૯.૮.૨૦૨૦ ની નોટિસ સિવાય, અને તે પણ રિટ અરજીઓ પડતર હતી તે દરમિયાન તાજેતરમાં જારી કરાયેલ, રેકોર્ડ પર એવું સૂચવવા માટે કંઈ નથી કે જી.આઇ.ડી.સી. એ લેણાં નક્કી કરવા માટે અથવા ક્વાર્ટરનો કબ્જો પાછો મેળવવાના તેના અધિકારનો અમલ કરવા માટે કાયદા અનુસાર કોઈ કાર્યવાહી કરી છે. આ સંજોગોમાં અને જી.આઇ.ડી.સી. તરફથી નિવૃત્તિના લેણાં રોકી રાખવામાં થયેલા વિલંબના કારણે, તે ચોક્કસપણે દંડકીય વ્યાજની જવાબદારી આકર્ષિત કરશે.

૨૫. આ અંગે, સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિ. મોહમ્મદ ઇદ્રિસ અંસારી (ઉપરોક્ત); સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. ધીરેન્દ્ર પાલ સિંહ (ઉપરોક્ત) તેમજ સ્ટેટ ઓફ કેરળ વિ. એમ. પદ્મનાભન નાયર (ઉપરોક્ત) ના કેસોના ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપવો

યોગ્ય રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્ટેટ ઓફ કેરળ વિ. એમ. પદ્મનાભન નાયર, (૧૯૮૫) ૧ એસ.સી.સી. ૪૨૯ માં અહેવાલ થયેલ કેસના પેરા ૨ માં આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

> *"૨. સામાન્ય રીતે વિલંબ સંબંધિત વિભાગો પાસેથી એલ.પી.સી. (લાસ્ટ પે સર્ટિફિકેટ) અને એન્.એલ્.સી. (નો લાયબિલિટી સર્ટિફિકેટ) રજૂ ન કરવાના કારણે થાય છે, પરંતુ આ બંને દસ્તાવેજો એવી બાબતોને લગતા છે કે જેનો રેકોર્ડ સંબંધિત સરકારી વિભાગો પાસે હોય. દરેક સરકારી કર્મચારીની નિવૃત્તિની તારીખ અગાઉથી જ જાણીતી હોય છે, તેથી જરૂરી માહિતી એકત્રિત કરવાની અને આ બે દસ્તાવેજો જારી કરવાની પ્રક્રિયા નિવૃત્તિની તારીખના ઓછામાં ઓછા એક અઠવાડિયા પહેલા શા માટે પૂર્ણ ન કરવી જોઈએ જેથી કરીને ગ્રેચ્યુઈટીની રકમ સરકારી કર્મચારીને તે નિવૃત્ત થાય તે તારીખે અથવા તેના પછીના દિવસે ચૂકવી શકાય અને પેન્શન પછીના મહિનાના અંતે ચૂકવી શકાય તે સમજી શકાતું નથી. સરકારી કર્મચારીને તેની નિવૃત્તિ પછી તરત જ નિવૃત્તિના લેણાંની ઝડપી ચુકવણીની જરૂરિયાત પર વધુ ભાર મૂકી શકાય નહીં અને એ નિર્દેશ આપવો અવાજબી રહેશે નહીં કે આ લેણાં પર વર્તમાન બજાર દરે દંડકીય વ્યાજ ચૂકવવાની જવાબદારી નિવૃત્તિની તારીખથી બે મહિના પૂરા થતાં શરૂ થવી જોઈએ."*

૨૬. સર્વોચ્ચ અદાલતે ૬% ના દરે વ્યાજ મંજૂર રાખવાની પુષ્ટિ કરી હતી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ડિસ્ટ્રિક્ટ ટ્રેઝરી ઓફિસર, જેમણે એલ.પી.સી. જારી કરવામાં વિલંબ કર્યો હતો, તેમના દ્વારા ફરજના પાલનમાં થયેલી શિક્ષાપાત્ર બેદરકારી માટે રાજ્ય સરકાર પર વ્યાજબી રીતે જવાબદારી લાદવામાં આવી છે.

૨૭. ઉપર ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાંથી જે સિદ્ધાંતો ઉભરી આવે છે તે પ્રથમ તો એ છે કે પેન્શન અને ગ્રેચ્યુઇટી હવે નિવૃત્તિ પર સરકારે તેના કર્મચારીઓને વહેંચવાની કોઈ ભેટ નથી પરંતુ તેના હાથમાં રહેલા મૂલ્યવાન અધિકારો છે, અને તેની ચુકવણીમાં કોઈપણ શિક્ષાપાત્ર વિલંબ માટે વ્યાજની ચુકવણીની પેનલ્ટી લાદવી જ જોઈએ; બીજું, તે કર્મચારીને મળતો સખત મહેનતનો લાભ છે અને તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ની જોગવાઈઓ મુજબ 'મિલકત' ના સ્વરૂપમાં છે અને જેને કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયા વિના છીનવી શકાય નહીં; ત્રીજું, સેવામાં હોવા દરમિયાન સરકારી કર્મચારીને ફાળવવામાં આવેલા ક્વાર્ટર ખાલી ન કરવા એ નિવૃત્તિના લેણાં અટકાવી રાખવા માટેનું માન્ય ગ્રાઉન્ડ નથી; અને ચોથું, સરકારને ભિન્ન અને ભેદભાવપૂર્ણ ધોરણો અપનાવીને પોતાની મરજી મુજબ વેરભાવથી કથિત લેણાં સંક્ષિપ્ત રીતે (summarily) વસૂલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૨૮. સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, રેકોર્ડ પર એવું સૂચવવા માટે કંઈ નથી કે જી.આઇ.ડી.સી. એ અરજદારોના નિવૃત્તિ સમયના લેણાંના કાગળો તૈયાર કરવાની સદર કવાયત હાથ ધરી હતી, પરંતુ તેનાથી વિપરીત, જે તારીખે અરજદારોને છૂટા કરવામાં આવ્યા હતા, તે જ તારીખે જી.આઇ.ડી.સી. એ કાયદાની કોઈ સત્તા વિના નિવૃત્તિના લેણાં રોકી રાખવાના હુકમો પસાર કરવાની ધૃષ્ટતા કરી હતી. આ ઉપરાંત, જી.આઇ.ડી.સી. એ તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ ના બે

હુકમો પસાર કર્યા હતા, જેમાં અરજદારોને ક્વાર્ટર ખાલી કરવાની જરૂર હતી. જોકે, બંને તારીખ ૨૫.૯.૨૦૧૮ ના હુકમો આ રિટ અરજીમાં પડકારનો વિષય ન હોવાથી, આ માનનીય અદાલત સદર બે હુકમોની કાયદેસરતા પર કોઈ ટિપ્પણી કરવાનું યોગ્ય ગણાતી નથી. સ્પષ્ટપણે, જી.આઇ.ડી.સી. ની તરફથી અરજદારોને સમયસર નિવૃત્તિના લેણાં ન ચૂકવવામાં વિલંબ અને/અથવા નિષ્ક્રિયતા થઈ છે, જે ચોક્કસપણે અરજદારોને ચૂકવવાપાત્ર દંડકીય વ્યાજ આકર્ષિત કરશે.

૨૯. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, તારીખ ૩૦.૪.૨૦૧૮ અને ૩૧.૭.૨૦૧૮ ના હુકમો આથી રદ અને સેટ અસાઇડ કરવામાં આવે છે અને જી.આઇ.ડી.સી. ને ચુકાદાની તારીખથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર અરજદારોને નિવૃત્તિના લેણાંની અણચૂકવાયેલી રકમ પર તે લેણી નીકળતી થઈ તે તારીખથી ૬% ના દરે વ્યાજ સાથે તરત જ નિવૃત્તિના લેણાં ચૂકવી આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૩૦. સ્પષ્ટપણે, અરજદારોને તેમનો કોઈ વાંક ન હોવા છતાં નિવૃત્તિના લેણાં ચૂકવવામાં આવ્યા નથી. તદુપરાંત જી.આઇ.ડી.સી. એ કાયદાની કોઈ સત્તા વિના તેને રોકી રાખ્યા હતા, જેના કારણે અરજદારોને તેમના ન્યાયી દાવા માટે આ માનનીય અદાલત સમક્ષ આવવાની ફરજ પડી હતી. તદનુસાર, અરજીઓ

દરેક અરજી દીઠ રૂ. ૫,૦૦૦/– ના ખર્ચ સાથે મંજૂર કરવામાં આવે છે જે જી.આઇ.ડી.સી. એ ચુકાદાની તારીખથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર અરજદારોને ચૂકવવાનો રહેશે. આટલી મર્યાદા સુધી રૂલ આખરી કરવામાં આવે છે.

સહી/–

(સંગીતા કે. વિશેન, ન્યાયમૂર્તી)

ભરત/રવી પી.પટેલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.